

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σωτηρία Τζιβινίκου

Νεοελληνική Γλώσσα
Συνομιλώντας με τον Κόσμο
της Κοινωνίας και της Επιστήμης

ΣΤ' Δημοτικού

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
1^ο τεύχος

Νεοελληνική γλώσσα

**Συνομιλώντας με τον Κόσμο
της Κοινωνίας και της Επιστήμης
ΣΤ΄ Δημοτικού**

**Τετράδιο Εργασιών
1^ο τεύχος**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Συντονίστρια/Αξιολογήτρια

Ρόζη Τριανταφυλλιά Αγγελάκη, *Εν ενεργεία μέλος
Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου*

Αξιολογητής

Δημήτριος Μαρινόπουλος, *Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός*

Αξιολογήτρια

Αλαμπάνου Σταυρούλα, *Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός*

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Σοφία Βαρβάρα Διονυσία, *Πτυχιούχος Πληροφορικής*

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Τσομπάνη Ειρήνη, *Διπλωματούχος Τεχνολογίας
Γραφιστικών Τεχνών*

**Υπεύθυνος του μαθήματος/γνωστικού
αντικείμενου στο πλαίσιο της Πράξης**

Αθανάσιος Γιαννίκας, *Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ, Μέλος
της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης*

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

Σωτηρία Τζιβινίκου

Νεοελληνική γλώσσα

**Συνομιλώντας με τον Κόσμο
της Κοινωνίας και της Επιστήμης
ΣΤ΄ Δημοτικού**

**Τετράδιο Εργασιών
1^ο τεύχος**

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφέας

Τζιβινίκου Σωτηρία, *Ph.D. Επίκουρη Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*

Συμβολή στην ανάπτυξη του πρωτογενούς
εκπαιδευτικού υλικού

Μπαμπατζάνης Σωτήρης, *Ph.D. Φιλολόγος, Δάσκαλος*

Τσώλης Αθανάσιος, *Ειδικός Παιδαγωγός
Α/θμιας Εκπαίδευσης, Υπ. Διδάκτορας*

Βολακάκης Αργύρης, *Εκπαιδευτικός Α/θμιας
Εκπαίδευσης, MA Ειδικής Αγωγής, Υπ. Διδάκτορας*

Εικονογράφηση/Γραφιστική Επιμέλεια

Βαριά Ιωάννα, *Γραφίστρια - Εικονογράφος*

Σελιδοποίηση

Γιαννίτση Αικατερίνη, *Γραφίστρια*

Βαριά Ιωάννα, *Γραφίστρια - Εικονογράφος*

Φιλολογική Επιμέλεια

Μπέσσα Σπυριδούλα, *MEd Υπ. Διδάκτορας Φιλολόγος*

Υπεύθυνη του μαθήματος
κατα τη συγγραφή

Τζιβινίκου Σωτηρία, *Ph.D. Επίκουρη Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*

Προεκτυπωτικές Εργασίες

Readnet Publications IKE

Πνευματικά δικαιώματα κειμένων

Το παρόν διδακτικό πακέτο διατίθεται αποκλειστικά για χρήση στα σχολεία, σύμφωνα με τους όρους που θα καθοριστούν από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού. Τα κείμενα που περιλαμβάνονται σε αυτό προέρχονται από τις εξής πηγές:

Κείμενα με αναφερομένη πηγή και προέλευση. Ορισμένα κείμενα έχουν αντληθεί από δημοσιευμένες πηγές. Για αυτά τα κείμενα αναφέρεται η πηγή και η προέλευσή τους και η χρήση τους γίνεται σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.

Διασκευές δημοσιευμένων κειμένων από τη συγγραφική ομάδα. Η συγγραφική ομάδα έχει διασκευάσει κείμενα που προέρχονται από δημοσιευμένες πηγές, με στόχο την προσαρμογή τους στις ανάγκες του παρόντος διδακτικού έργου. Για τα διασκευασμένα κείμενα αναφέρεται πάντα η αρχική πηγή και η προέλευσή τους, ενώ οι εξής πηγές καλύπτονται από τα δικαιώματα της παρούσας έκδοσης.

Πρωτότυπα κείμενα της συγγραφικής ομάδας. Τα πρωτότυπα κείμενα έχουν αναπτυχθεί εξ ολοκλήρου από τη συγγραφική ομάδα για τις ανάγκες του παρόντος έργου. Τα πρωτότυπα κείμενα προστατεύονται από τη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας και οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή χρήση τους επιτρέπεται μόνο για τους σκοπούς του έργου.

Πνευματικά δικαιώματα εικόνων. Η συγγραφική ομάδα έχει διασκευάσει κείμενα που προέρχονται από δημοσιευμένες πηγές, με στόχο την προσαρμογή τους στις ανάγκες του παρόντος διδακτικού έργου. Για τα διασκευασμένα κείμενα αναφέρεται πάντα η αρχική πηγή και η προέλευσή τους, ενώ οι εξής πηγές καλύπτονται από τα δικαιώματα της παρούσας έκδοσης.

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από τη βιβλιοθήκη του Canva.com ενσωματώνονται στο παρόν έργο με βάση τους όρους άδειας χρήσης που προβλέπονται από την πλατφόρμα. Το έργο συμμορφώνεται με την πολιτική εμπορικής και μη εμπορικής χρήσης όπως αναφέρεται στον επίσημο ιστότοπο του Canva.com.

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από τη βιβλιοθήκη του Freepik.com έχουν αποκτηθεί και χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την άδεια χρήσης της πλατφόρμας. Όπου απαιτείται, αναφέρονται οι δημιουργοί, όπως προβλέπεται από την άδεια χρήσης.

Πνευματικά δικαιώματα εικόνων. Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από ανοιχτές πηγές στο διαδίκτυο χρησιμοποιούνται μόνο εφόσον συνοδεύονται από σαφή άδεια χρήσης που επιτρέπει τη χρήση τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Έχει καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τους όρους χρήσης τους. Σε περίπτωση που κάποια εικόνα παραβιάζει δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η χρήση της δεν είναι εσκεμμένη και θα αφαιρεθεί άμεσα κατόπιν σχετικής ειδοποίησης.

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από τη βιβλιοθήκη του Canva.com ενσωματώνονται στο παρόν έργο με

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΕΙΚΟΝΑ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΗΧΗΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

VIDEO

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

ΑΣΚΗΣΗ / ΛΥΣΗ ΑΣΚΗΣΗΣ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Όνειρα, στόχοι, φιλοδοξίες	σελ. 7
Αισθήματα, συναισθήματα, ενσυναίσθηση	σελ. 27
Τα ίχνη των αρχαίων πολιτισμών στο σήμερα	σελ. 43
Επιστήμη και προστασία της φύσης	σελ. 67

**Όνειρα,
στόχοι,
φιλοδοξίες**

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
- ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
- ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. (Ατομική εργασία) Γράψε τα συνώνυμα επίθετα.

απρόοπτος =

άγιος =

εγχώριος =

ιδιόρρυθμος =

φαινομενικός =

2. (Ατομική εργασία) Γράψε τα αντίθετα επίθετα.

εκτενής =

εγκώμιο =

βροχερός =

ελκυστικός =

εκδικητικός =

3α. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, εύκολη) Συμπληρώστε τις λέξεις που λείπουν χρησιμοποιώντας τα συνθετικά που δίνονται στις παρενθέσεις.

1. η (δύο+τόμος) εγκυκλοπαίδεια	η	εγκυκλοπαίδεια
2. το (χέρι+γράφω) κείμενο	το	κείμενο
3. το (συν+μαζεύω) δωμάτιο	το	δωμάτιο
4. τα (πατέρας+παράδοση) έθιμα	τα	έθιμα
5. το (τρία+όροφος) κτίριο	το	κτίριο

3β. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, εύκολη) Γράψτε 2 προτάσεις που να περιλαμβάνουν 2 από τις παραπάνω σύνθετες λέξεις.

.....

.....

.....

4. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το κατάλληλο επίθετο από αυτά που σου δίνονται, βάζοντάς το στο σωστό γένος, αριθμό και πτώση.

(δασώδης, ευφυής, παχύς, πλατύς, διαπρεπής, απλανής, στοιχειώδης, πολύς)

1. Τον κοίταζε με βλέμμα.
2. Οι δρόμοι διευκολύνουν την κυκλοφορία των οχημάτων.
3. Η Μεσόγειος είναι ζεστή θάλασσα.
4. Έληξε η εποχή των αγελάδων.
5. Το Υπουργείο Γεωργίας ανέθεσε στα δασαρχεία την εκμετάλλευση περιοχών.
6. Παρακολούθησε τη διάλεξη του αρχαιολόγου.
7. Ο μισθός του δεν επαρκούσε ούτε για την κάλυψη των αναγκών του.
8. Η γιαγιά μου είχε το σπινθηροβόλο βλέμμα μιας γυναίκας.

5. (Ατομική εργασία) Να μετατρέψεις την πρόταση «Στα χωριά της Ευρυτανίας μπορεί κανείς να διακρίνει μια αξιόλογη λαϊκή αρχιτεκτονική» σε ελλειπτική.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. (Ατομική εργασία) Παράγαγε από τις φράσεις που βρίσκονται στην παρένθεση ένα επίθετο και συμπλήρωσε με αυτό τα κενά:

π.χ. Η πόρτα (από ξύλο) → η ξύλινη πόρτα

1. Το φαινόμενο (που δεν μπορεί να εξηγηθεί) → Το φαινόμενο
2. Το κτίριο (που έχει πολλούς ορόφους) → Το κτίριο
3. Μια έκταση (γεμάτη δάση) → Μια έκταση
4. Η χώρα (που δεν έχει κυβέρνηση) → Η χώρα
5. Ο άγιος (που έχει κάτω από την προστασία του μια πόλη) → Ο άγιος

7. (Ατομική εργασία) Μετάτρεψε τις παρακάτω απλές προτάσεις σε επαυξημένες.

Ο σκύλος γαβγίζει.

.....
.....

Το τρένο έφυγε.

.....
.....

Επισκεφθήκαμε την Ακρόπολη.

.....
.....

8. (Ομαδική εργασία) Συμπληρώστε τα κενά με το κατάλληλο οριστικό ή αόριστο άρθρο.

Όλοι έχουμε στόχους και όνειρα που θέλουμε να πετύχουμε στη ζωή μας. Μερικές φορές στόχοι μπορεί να φαίνονται δύσκολοι, αλλά με προσπάθεια και πίστη στον εαυτό μας, όλα είναι δυνατά.

Όταν ήμουν μικρός, είχα επιθυμία να γράψω βιβλίο.

Με φαντασία μου και αποφασιστικότητα μου, κατάφερα να ολοκληρώσω ιστορία μου.

Κάθε μέρα πρέπει να κάνουμε μικρό βήμα πιο κοντά όνειρά μας. μικροί καθημερινοί στόχοι μάς βοηθούν να προχωράμε σταθερά και να φτάσουμε τελικά μεγαλύτερους στόχους που έχουμε. Αν συνεχίσουμε να προσπαθούμε, μπορούμε να πραγματοποιήσουμε όνειρά μας και να ζήσουμε ζωή γεμάτη επιτυχίες.

..... εμπόδια που συναντάμε δρόμο μας δεν πρέπει να μας απογοητεύουν. Αντίθετα, είναι ευκαιρία να μάθουμε και να γίνουμε καλύτεροι.

Στο τέλος, προσπάθειες μας θα ανταμειφθούν, αν δεν σταματήσουμε να κυνηγάμε στόχους μας.

Η επιλογή επαγγέλματος και καριέρας

Η επιλογή επαγγέλματος είναι μια σημαντική απόφαση για τους νέους ανθρώπους. Οι άνθρωποι συνήθως επιλέγουν ένα επάγγελμα ανάλογα με τα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες και τους στόχους τους. Σημαντικό ρόλο παίζει επίσης το πόσο καλά γνωρίζουν τον εαυτό τους και πόση εμπιστοσύνη έχουν στις ικανότητές τους.

Η επιλογή επαγγέλματος επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, όπως η οικογένεια, το σχολείο και οι φίλοι. Όπως είναι αναμενόμενο, οι γονείς μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις των παιδιών τους, ενώ και οι εκπαιδευτικοί βοηθούν συχνά τους μαθητές και τις μαθήτριες να ανακαλύψουν τα ενδιαφέροντα και τα ταλέντα τους.

Στις μέρες μας, οι επαγγελματικές επιλογές των νέων επηρεάζονται σημαντικά από τα μέσα ενημέρωσης και το διαδίκτυο, καθώς μέσα από αυτά παρουσιάζονται πολλά και διαφορετικά επαγγέλματα. Έτσι τους δίνεται η ευκαιρία να επιλέξουν το επάγγελμα που τους ενδιαφέρει περισσότερο και ταιριάζει στα ενδιαφέροντα και τις ικανότητές τους.

1α. (Ατομική εργασία, διαβαθμισμένη, μέτριας δυσκολίας) Βρες από το κείμενο πέντε λέξεις που μπορούν να χαρακτηριστούν «λέξεις κλειδιά» του κειμένου. Αναζήτησε στο λεξικό τη σημασία τους. Φτιάξε με αυτές, 5 δικές σου προτάσεις.

1β. Βρες και γράψε 5 λέξεις από το κείμενο που σχετίζονται με την επιλογή επαγγέλματος.

2. (Ομαδική Εργασία, διαφοροποιημένης διδασκαλίας). Γράψτε συνώνυμα για τις λέξεις: προοπτικές, φιλοδοξία, ευημερία, προτεραιότητες, απόφαση.

προοπτικές προτεραιότητες

φιλοδοξία απόφαση

ευημερία

3. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένης διδασκαλίας) Δημιουργήστε ένα λεξιλόγιο-αφίσα για την τάξη, που θα περιλαμβάνει λέξεις από το κείμενο με την έννοια τους και παραδείγματα προτάσεων.

1γ. (ατομική εργασία) Α. Γράψε 4 απλές προτάσεις χρησιμοποιώντας ουσιαστικά από το κείμενο στη σελίδα 11. Β. Επέκτεινε τις παραπάνω προτάσεις προσθέτοντας περισσότερες πληροφορίες. Γ. Ένωσε δύο από τις προτάσεις σου με κατάλληλο σύνδεσμο, ώστε να σχηματίσεις μια σύνθετη πρόταση.

A)

.....

.....

.....

.....

B)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Γ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. (Ατομική εργασία) Χαρακτήρισε τις παρακάτω προτάσεις ως απλές, ελλειπτικές, επαυξημένες, σύνθετες.

1. Η Μαρία αναγνώρισε το πορτοφόλι της.
2. Με ταξί.
3. Ύστερα από τρεις ώρες χειρουργείο, οι γιατροί κατάφεραν να τον σώσουν.
4. Δωρεάν μαθήματα.
5. Ο Νίκος και ο Χρήστος παίζουν στην ίδια ομάδα.
6. Ο Πέτρος δεν ήρθε σήμερα σχολείο.

3. (Ατομική εργασία) Διάλεξε αν η πρόταση θεωρείται σωστή ή λανθασμένη.

1. Η μητέρα μου σήμερα μαγείρεψε το αγαπημένο μου φαγητό. (ελλειπτική)	(Σωστό / Λάθος)
2. Χιονίζει. (απλή)	(Σωστό / Λάθος)
3. Ο Νίκος και η Άννα είναι ζευγάρι. (απλή)	(Σωστό / Λάθος)
4. Προσλήφθηκαν καινούργια άτομα στο διπλανό μαγαζί. (επαυξημένη)	(Σωστό / Λάθος)
5. Ο καιρός είναι άστατος. (απλή)	(Σωστό / Λάθος)
6. Γιατί όχι; (ελλειπτική)	(Σωστό / Λάθος)

4. (Ατομική εργασία) Μετάτρεψε τις παρακάτω προτάσεις στο είδος της πρότασης που σου ζητείται στην παρένθεση.

1. Φυσάει. (επαυξημένη)
.....
2. Ας ξεκουραστούμε και εμείς λιγάκι. (ελλειπτική)
.....
3. Το κτίριο γκρεμίστηκε. (επαυξημένη)
.....
4. Κουράστηκα πολύ με τις εργασίες του σχολείου. (απλή)
.....
5. Διώροφο σπίτι. (απλή)
.....

5. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τον σωστό τύπο των λέξεων που είναι στις παρενθέσεις.

Στάθηκα στο χέλιος της (άβυσσος)
Τον περίμενα στην (είσοδος)
Είχαμε αποκλείσει όλες τις (έξοδος)
Δεν είχε άλλη (διέξοδος)
Πραγματοποιήθηκε έλεγχος όλων των (είσοδος)
Σήμερα θα μάθουμε για τις (ήπειρος) της Γης.
Υπάρχουν πολλές (μέθοδος) για τη λύση του προβλήματος.

6. (Ατομική εργασία) Σχημάτισε φράσεις με τις λέξεις που δίνονται.

η πρωτεύουσα - η Αίγυπτος

η παραλία - η Ζάκυνθος

οι ωκεανοί - η υδρόγειος

ο περίπλους - η Μεσόγειος

7. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τις προτάσεις που ακολουθούν με τον τύπο της λέξης «οδός» που πρέπει.

Ο Δημήτρης μένει στην Θερμοπυλών, η Μαρία στην αρχή
της και ο Θανάσης στην γωνία των Γραβιάς και Κρήτης.
Λεωφόρος λέγεται μια πλατιά μέσα στην πόλη, ενώ οι στενές
που ξεκινούν από πλατύτερες λέγονται πάροδοι.

8. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε το κενό με τον κατάλληλο τύπο που είναι στην παρένθεση.

(ακρόπολη) Οι ήταν χτισμένες πάνω σε λόφους.

(διαίρεση) Η διαδικασία επίλυσης των είναι εύκολη.

(εντύπωση) Ανυπομονώ να ακούσω τις σας.

(γέννηση) Η είδηση της του μωρού σκόρπισε μεγάλη χαρά.

9. (Ατομική εργασία) Στο παρακάτω κείμενο συμπλήρωσε τα επίθετα στον σωστό τύπο. Στο μαθησιακό αντικείμενο, μπορείς να βρεις πώς κλίνονται τα επίθετα.

Το ταξίδι προς τον καλύτερο εαυτό μας

Κάθε άνθρωπος προσπαθεί να γίνεται καλύτερος μέσα από τις εμπειρίες και τις προσπάθειές του. Η προσπάθεια αυτή είναι μια (σημαντικός) διαδικασία που βοηθά το άτομο να αναπτύξει τις ικανότητές του.

Μέσα από την καθημερινή προσπάθεια, μπορούμε να ανακαλύψουμε τα (δυνατός) σημεία μας και να βελτιώσουμε όσα μας δυσκολεύουν. Παράλληλα, θέτουμε (προσωπικός) στόχους και προσπαθούμε να τους πετύχουμε.

Η συνεχής προσπάθεια μάς βοηθά να αποκτούμε (νέος) γνώσεις και δεξιότητες. Έτσι, γινόμαστε πιο (υπεύθυνος) και πιο (ικανός) άνθρωποι.

Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι η βελτίωση δεν γίνεται από τη μια μέρα στην άλλη. Χρειάζεται (συνεχής) προσπάθεια και υπομονή.

1. (Ομαδική εργασία) 1α. Με την ομάδα σας σχηματίστε μια απλή πρόταση για κάθε μια από τις παρακάτω λέξεις.
2β. Στη συνέχεια, σχηματίστε μια επαυξημένη πρόταση για κάθε μια από τις παρακάτω λέξεις.

Αυτογνωσία

Απλή:

Επαυξημένη:

Αυτοβελτίωση

Απλή:

Επαυξημένη:

Αυτοσυνειδησία

Απλή:

Επαυξημένη:

Αυτοπεποίθηση

Απλή:

Επαυξημένη:

Αυτοπεριορισμός

Απλή:

Επαυξημένη:

Αυτοεκτίμηση

Απλή:

Επαυξημένη:

Αυτοπραγμάτωση

Απλή:

Επαυξημένη:

Τα ερημονήσια

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ είναι σπαρμένη με πολλά ακατοίκητα νησιά, μικρότερα ή μεγαλύτερα. Τα πιο μικρά συνήθως δεν είναι παρά ένας βράχος το καθένα, ένας βράχος απομονωμένος στο πέλαγος. Αυτούς τους βράχους οι ναυτικοί τους λένε «καλόγερους». Είναι οι καλόγεροι, οι ερημίτες του πελάγους.

Απομονωμένα τα νησάκια αυτά, αποτραβηγμένα, σιωπηλά, σκυθρωπά, μοιάζουν με τους ακοινώνητους ανθρώπους, που καταδικαστήκανε να ζούνε ολομόναχοι ή που

το θέλουν κι οι ίδιοι σαν ν' αποφεύγουν όλον τον άλλο κόσμο. Έτσι κι αυτά στέκουν μακριά από τις στεριές κι ακόμα κι από τις γραμμές των πλοίων, σαν να διαλέξανε μόνα τους αυτή τη θέση την ερημική.

Το ερημονήσι Γιούρα, κοντά στην Αλόνησσο.

Όταν βρεθείς εκεί, νοιώθεις την αληθινή μοναξιά, την πραγματική απομόνωση. Είσαι αληθινά απομονωμένος, ξεκομμένος από τον άλλο κόσμο. Παρόμοιο συναίσθημα δεν το έχεις σε κανένα μέρος της στεριάς, ούτε στην πιο ερημική ακρογιαλιά, ούτε στην απάτητη κορφή ενός βουνού, γιατί εκεί, όσο κι αν είσαι μακριά από τους άλλους, τους νοιώθεις κάπως κοντά σου, αφού πατάς την ίδια γη κι αφού ξέρεις ότι μπορείς να περπατήσεις και να πας κοντά τους. Δεν είναι το ίδιο πράγμα στο ερημονήσι. Εκεί είναι η θάλασσα που σε χωρίζει από τόπους κι από ανθρώπους. Το ερημονήσι είναι καράβι αραχμένο για πάντα στο πέλαγος, καράβι που δεν πρόκειται ποτέ να κουνηθεί. Είναι ακόμα μια παράξενη φυλακή χωρίς σίδερα, που στην αρχή σου προσφέρει κατά τρόπον οξύμωρο το συναίσθημα της απόλυτης ελευθερίας. Περπατάς ελεύθερος, χωρίς επιτήρηση και το μάτι σου αγκαλιάζει όλον το ορίζοντα. Είσαι ελεύθερος να κάμεις ό,τι θέλεις, έχεις απόλυτη εξουσία στον εαυτό σου, μα και το νησί όλο το εξουσιάζεις και θαρρείς πως είναι δικό σου, μαζί με όλο το πέλαγος γύρω τριγύρω. Σιγά σιγά όμως νοιώθεις να στενεύει γύρω σου ο κύκλος, και το νησί να μικραίνει ολοένα και ο κόσμος να φεύγει και να σε αφήνει πίσω. Ένας περίεργος, ένας μυστικός φόβος σε κυριεύει. Είναι το άγνωστο, είναι η μοναξιά, είναι η θάλασσα. Στιγμές στιγμές όλα σωπαίνουν. Και, μέσα στη σιωπή, αρχίζουν αλλιώτικοι, περίεργοι ήχοι που πρώτη φορά τους ακούς. Είναι η βοή της θάλασσας που ακούεται αλλιώτικα στο ερημονήσι, είναι οι ρουφήχτρες των βράχων ή κάποια σαύρα που σούρνεται στ' αγκάθια ή το ξαφνικό φτεροκόπημα ενός πουλιού της ερημιάς. Γύρω σου τα βράχια μοιάζουν σαν κάτι να κρύβουν. Αόριστα νοιώθεις ότι κάτι σε απειλεί. Κάθε στιγμή κοιτάζεις το πέλαγος και λαχταράς να ιδείς μια βάρκα.

Η στεριά σου φαίνεται πολύ μακρινή, η θάλασσα απέραντη, το νησί μικρό κι ο εαυτός σου ελάχιστος.

Πηγή: Θέμος Ποταμιανός, *Ματιές στη θάλασσα (απόσπασμα)*, εκδ. Εστία, Αθήνα, 1969

Ο κόσμος των βιβλίων

Ο Μέλιος δεν ήταν πια παιδί. Όλον τούτον τον καιρό που έλειπε, παίδευε το νου του, σκάλιζε, διάβαζε... Ήταν μπροστά του βουνά από απορίες που έπρεπε να τα γκρεμίσει. Δέκα κασόνια βιβλία έφαγε. Πού τα βρήκε;... Μα, τ' αγόρασε! Με τα λεφτά του.

Δεν είχε απομείνει ράφι στο χωριό, που να μη σκαρφαλώσει ο Μέλιος, για να ψάξει για βιβλία. Έως και μέσα στις σεντούκες, που φύλαγαν οι γριές τα «νυφιάτικα» του χάρου, έχωσε τη μύτη του.

Πάει πια ο «Σεβάχ ο θαλασσινός», πάει η γλύκα του, είχε μείνει πίσω. Τώρα ρουφούσε το στυφό μέλι της ζωής. Γνωρίστηκε με κάτι βασανισμένους δασκάλους, που γυμνώνανε μες στη χούφτα τους τον Κόσμο, που πελεκούσανε μυστικά παράθυρα μες στο πηχτό σκοτάδι της ζωής. Τα ονόματα τους ήταν παράξενα. Μαξίμ Γκόρκυ. Δεν είχε δει τη φάτσα του πουθενά, μα του φαινόταν πως θα έμοιαζε με το μπαρμπα-Ανέστη. «Μπαρμπα Αλέξη!», έτσι του ερχότανε να τον πει. Μια μέρα έπεσε πάνω σ' ένα παραμύθι του, που είχε και τη ζουγραφιά του πάνου.

Έτσι όπως το έλεγε ήταν. Ίδιος ο μπαρμπα-Ανέστης! Μια άλλη μέρα είδε τη ζουγραφιά ενός άλλου του φίλου: Θόδωρος Δοστογιέφσκις ήταν τ' όνομα του. Αυτός ήταν ο μπαρμπα-Θόδος, ολόφυτος. Ούτε και στ' όνομα δεν παράλλαζε. Μπαρμπάδες με μεγάλα μυαλά και γλυκά μάτια. Έπιασε και μ' άλλους φίλιες. Με κάτι δασκάλους γυαλοφορεμένους με μακριά μαλλιά και λυτές γραβάτες.

Μια μέρα έπεσε και πάνω σ' έναν κουτσό, που τον πείραζε πολύ το βλαμμένο του ποδάρι. Ήρθε και κήκε μες στη φωτιά εκεί του Μεσολόγγι. Η ομορφιά του, σου λέει, σήκωνε μυαλά... Έτσι λέγανε. Μιαν άλλη φορά πάλι έπεσε στα χέρια του το βιβλίο ενός γύφτου. Πούσκιν ήταν τ' όνομα του. Είχε στριφτό κατσαρό μάλλικο κεφάλι και μαύρο πετσί-ολόιδιος ο Μπίθρος... μ' όλο που το κρύβανε πως ήταν γύφτος, και λέγανε πως είναι Ρούσος, μα ήταν Έλληνας, γιατί είχε ελληνικό όνομα και τον τραβούσαν και τα χρώματα μας, γιατί «σαν τρελός αγαπούσε, λέει, μια ξανθιά Ελληνίδα...». Έτσι έλεγε. Κανείς δεν ξεκαθάρισε, τι απ' όλα ήταν αληθινό. Τον λέγανε Αλέξανδρο (Έλληνας), μα έλεγε πως ήταν Ρούσος, ενώ έμοιαζε με γύφτο.

Πήχτρα ήταν οι φίλοι του Μελιού. Τα καλοκαίρια τα περνούσε μαζί τους, ξαπλανταρωμένος κάτω απ' τα πυκνόφυλλα δέντρα, μασούσε αχεράκια και διάβαζε, διάβαζε...

Έπαιρνε βουτιές μες στα βιβλία, χωρίς τάξη και χωρίς διάλεγμα. Έτρωγε ό,τι έβρισκε, σαν κάτι βολικά δαμάλια, που ροκάνιζαν ό,τι έπεφτε στο παχνή τους. Έτσι, σαν έφτασε ξανά στην πόλη κι ετοιμάστηκε να ξανακαθίσει στο θρανίο, το κεφάλι του ήταν ένα κουβάρι, που κουτουλούσαν μέσα του ειδών ιδέες.

Πηγή: Μενέλαος Λουντέμης,
Ένα παιδί μετράει τ' άστρα, (απόσπασμα)
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2014.

3. (Ομαδική Εργασία) Παρακολουθήστε το βίντεο στο ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο, για το βιβλίο «Ένα παιδί μετράει τ' άστρα» και διαβάστε το απόσπασμα του βιβλίου (σελ 21).

Στη συνέχεια, συζητήστε στην ομάδα σας:

- γιατί ο Μέλιος αγαπούσε τόσο πολύ τα βιβλία,
- και πώς τα βιβλία επηρέασαν τη ζωή και τα όνειρά του.

Τέλος, γράψτε ένα σύντομο κείμενο (80–100 λέξεις) με θέμα:

«Πώς μπορούν τα βιβλία να αλλάξουν τη ζωή ενός ανθρώπου;»

2α. (Ατομική εργασία) Σύνταξε το προσωπικό σου μαθητικό προφίλ για να βοηθήσεις τους άλλους να σε γνωρίσουν καλύτερα.

Όνομα:

Ηλικία / Τάξη:

Σχολείο:

Πόλη / Χωριό:

1. Λίγα λόγια για μένα.

(γράψε 2–3 προτάσεις για τον εαυτό σου)

.....
.....
.....

2. Τα ενδιαφέροντά μου.

• Αγαπημένο μάθημα:

• Αγαπημένο βιβλίο / σειρά:

• Χόμπι / ελεύθερος χρόνος:

3. Η καλύτερή μου στιγμή στο σχολείο.

(περίγραψε σύντομα ένα γεγονός που θυμάσαι με χαρά)

.....
.....
.....

4. Οι ικανότητες που θέλω να βελτιώσω.

(π.χ. ορθογραφία, ζωγραφική, συνεργασία στις ομαδικές εργασίες)

.....
.....
.....

5. Στόχος για τη νέα σχολική χρονιά.

.....
.....
.....

Ανάγνωση σχετικών κειμένων.

Αναφορά στο δάσκαλο

[...] Η γνώση και πιο συγκεκριμένα η γνώση του εαυτού, επομένως η αυτογνωσία, είναι το απαραίτητο στοιχείο για τη σωστή ζωή και δημιουργία. [...]

Σε ένα διάλογο του Πλάτωνα [...] γίνεται μια ανάλυση από το Σωκράτη για το πώς εννοούσε το «γνώθι σαυτόν». [...]

Ο νεαρός Αλκιβιάδης, γύρω στα 20 του χρόνια, έχει τη φιλοδοξία να γίνει ηγέτης, πολιτικός και στρατιωτικός. Ο Σωκράτης τον καθοδηγεί, με τη συνηθισμένη του μέθοδο, να ξεκαθαρίσει μέσα του τις έννοιες σωστό/λάθος, συμφέρον/βλαβερό. Και σιγά-σιγά, με τη γνωστή του μέθοδο, τη μαιευτική, του αποδεικνύει πως αγνοεί την αληθινή σημασία των εννοιών αυτών. Έννοιες που κάθε μέρα τις λέγει κι όμως τις αγνοεί. Και το χειρότερο νομίζει πως τις γνωρίζει. Και του υποδεικνύει εκείνο που έρχεται ξανά και ξανά στις κουβέντες του Σωκράτη: Σημασία δεν έχει τόσο η άγνοια, όσο η άγνοια της άγνοιας μας. Γιατί αυτή η άγνοια της άγνοιας μας είναι πολλές φορές καταστροφική για μας αλλά και για τους άλλους.

Για παράδειγμα ο Αλκιβιάδης δεν ξέρει βέβαια να πετάει σαν πουλί, όπως δεν ξέρει επίσης και πώς διοικούνται οι άνθρωποι. Όμως γνωρίζει ότι δε γνωρίζει να πετά κι έτσι δε θα αποπειραθεί ποτέ να πετάξει, γιατί θα σκο-

τωθεί. Όμως αγνοεί την άγνοια του στα θέματα διοίκησης και καθοδήγησης των ανθρώπων, δε γνωρίζει πώς πρέπει να διοικούνται οι άνθρωποι, αποπειράται να το κάνει και τους βλάπτει. Στην πολιτική τους βλάπτει ηθικά, πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά. Ενώ στον πόλεμο θα τους βλάψει ανεπανόρθωτα, βιολογικά, οδηγώντας τους στη δουλεία ή το θάνατο. Και επιμένει ο Σωκράτης λέγοντας μια προσφιλή του παρομοίωση. Δεν υπάρχει τίποτα κακό στο ότι δεν ξέρει κανείς πώς κυβερνιέται ένα καράβι, εφόσον κάθεται στη θέση του επιβάτη και αφήνει τον καπετάνιο ή τον ικανό τιμονιέρη να το κατευθύνει. Αλλά μπορεί να φέρει την καταστροφή και του εαυτού του και των άλλων επιβατών αν νομίσει ότι μπορεί να το κυβερνήσει και να κάτσει στο τιμόνι.

Αυτή η γνώση της άγνοιας είναι που ξεχωρίζει το Σωκράτη από τους άλλους φιλοσόφους και σοφιστές της εποχής του. [...] (και συμπυκνώνεται στη φράση) «Εν οίδα ότι ουδέν οίδα» που σημαίνει «το μόνο που γνωρίζω είναι ότι δεν γνωρίζω τίποτε».

Πηγή: Κωστής Κολώτας, Αναφορά στο Δάσκαλο (Ανθολόγιο από τη ζωή και το έργο του) (απόσπασμα), εκδ. Δήμου Λεμεσού και Πολιτιστικού Ιδρύματος Τραπεζικής Κύπρου, Λεμεσός, 2011.

Ερμηνευτικά σχόλια της συγγραφικής ομάδας:

1. Μαιευτική μέθοδος: Η διδασκαλία του Σωκράτη, στην οποία με ερωτήσεις βοηθά τον συνομιλητή του να ανακαλύψει μόνος του την αλήθεια.

2. Άγνοια της άγνοιας: Όταν κάποιος νομίζει ότι γνωρίζει κάτι, αλλά στην πραγματικότητα δεν το γνωρίζει. Αυτό είναι πιο επικίνδυνο από το να παραδέχεται ότι δεν ξέρει.

3. Αλκιβιάδης: Αθηναίος πολιτικός και στρατηγός της κλασικής εποχής, γνωστός για τη φιλοδοξία και τις πολιτικές του φιλονικίες.

4. Ηθική, πολιτική, κοινωνική και οικονομική βλάβη: Αναφέρεται στο πώς οι λάθος αποφάσεις ενός ηγέτη

μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τη ζωή των ανθρώπων σε διάφορους τομείς.

5. Παρομοίωση με το καράβι: Ο Σωκράτης χρησιμοποιεί το παράδειγμα ενός πλοίου για να δείξει ότι, όπως ένας άπειρος άνθρωπος δεν μπορεί να κυβερνήσει ένα καράβι χωρίς να το καταστρέψει, έτσι και στην πολιτική, κάποιος που δεν γνωρίζει πώς να διοικεί μπορεί να προκαλέσει καταστροφή.

6. «Εν οίδα ότι ουδέν οίδα»: Μια από τις πιο γνωστές φράσεις που αποδίδονται στον Σωκράτη. Σημαίνει ότι η πραγματική σοφία ξεκινά με την παραδοχή ότι δεν γνωρίζουμε τα πάντα.

**Αισθήματα,
συναισθήματα,
ενσυναίσθηση**

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
- ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. (Ατομική εργασία) Σχημάτισε τον αόριστο και την ενεργητική μετοχή των ρημάτων.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ
αγκαλιάζω		
κατανοώ		
αποδέχομαι		
συζητώ		
υποστηρίζω		
αγαπώ		

2. (Ατομική εργασία) Γράψε τα ρήματα που παράγονται από άλλα ρήματα ή ονόματα.

αίσθημα δέχομαι συμπαθώ

τέλος συμπόνια σχέση

διαίσθηση επικοινωνία αρχή

αποδοχή σεβασμός αγκαλιά

3. (Ατομική εργασία) Σχημάτισε τον αόριστο και την ενεργητική μετοχή των ρημάτων.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ
στήνω		
αρρωσταίνω		
καθαρίζω		
γεμίζω		
πλημμυρίζω		
αναβλύζω		

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ
δύω		
ντύνω		
μεθώ		
κλείνω		
σειώ		
πείθω		
συναθροίζω		

4. (Ατομική εργασία) Γράψε τα παρακάτω ρήματα στον αόριστο.

προσβάλλω εισβάλλω
 μεταβάλλω προβάλλω

5. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε με: -μαι, -ται, -τε, -νται.

Ο μαθητής βρίσκει..... έξω από το σπίτι του.
 Εσείς γρήγορα να φά..... και να ξαπλώσε.....
 Εγώ κοιμά..... κι ονειρεύο..... ενώ αυτοί βρίσκο..... αλλού.

6. (Ατομική εργασία) Γράψε με τους δύο τρόπους τον παθητικό παρακείμενο.

ενθουσιάζομαι
 ξεσηκώνομαι
 στερούμαι
 εξαντλούμαι
 ενημερώνομαι

7. (Ατομική εργασία) Σχημάτισε παθητικές μετοχές του παρακειμένου, σύμφωνα με το παράδειγμα.

Παράδειγμα: αυτοί που εργάζονται: οι εργαζόμενοι

αυτοί που ενδιαφέρονται:

αυτοί που φορολογούνται:

αυτοί που διαμαρτύρονται:

αυτοί που παραπονούνται:

τα είδη που εισάγονται:

8. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τα κενά με τον σωστό τύπο του απαρεμφάτου.

1. Είχα (κλείνω) την πόρτα πριν φύγω από το σπίτι.
2. Θα έχω (στέλνω) το γράμμα μέχρι το τέλος της εβδομάδας.
3. Έχω (οδηγώ) το αυτοκίνητο για αρκετές ώρες και χρειάζομαι ξεκούραση.
4. Θα έχω (τελειώνω) το διάβασμα μέχρι αύριο το βράδυ.
5. Είχε (επιλέγομαι) από την επιτροπή για τη βράβευση.
6. Είχα (ετοιμάζομαι) για τη συνέντευξη πριν από καιρό.

9. (Ατομική εργασία) Γράψε τις παθητικές μετοχές των ρημάτων.

γράφομαι ντύνομαι

εγγυώμαι θλίβομαι

βάφομαι εξαρτώμαι

απλώνομαι αλείφομαι

κόβομαι καλύπτομαι

10. (Ατομική εργασία) Γράψε το ίδιο πρόσωπο του παθητικού ενεστώτα και παρατατικού των παρακάτω ρημάτων.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ		ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
κρεμάς			
κυνηγάτε			
ξεχνάτε			
ράβουν			
ενώνεις			
διακρίνουμε			

11. (Ατομική εργασία) Κάνε χρονική αντικατάσταση το ρήμα δίνω στην ενεργητική και την παθητική φωνή.

δίνω

δίνομαι

12. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τα κενά με τους κατάλληλους τύπους των ρημάτων, ώστε η πρόταση να δίνει νόημα.

- (κρατώ) τα βιβλία της Γραμματικής σας και για την επόμενη σχολική χρονιά.
- (περιγράφω) μου πως φαντάζεσαι την τούρτα των γενεθλίων σου και εγώ θα σου την ετοιμάσω.
- Σας εύχομαι (αγαπιέμαι) όλη σας τη ζωή.
- Ο πρωθυπουργός (αναγγέλλω) αύριο γενναίες αυξήσεις στους μισθούς όλων των εργαζομένων.
- (αναβάλλω) συνεχώς την πρόταση γάμου που ήθελε να κάνει στην αγαπημένη του.
- Μέχρι να επιστρέψουν τα παιδιά μου από το σχολείο, (ετοιμάζω) ένα πλούσιο μεσημεριανό.
- Του (δανείζω) χρήματα αρκετές φορές, αλλά δε μου τα (επιστρέφω) ποτέ.
- Η γέφυρα (κατασκευάζομαι) για τρία ολόκληρα χρόνια.
- Κουρασμένος ο παππούς (γέρνω) στην πολυθρόνα του και κοιμήθηκε.

13. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τα κενά με τους κατάλληλους τύπους των ρημάτων.

1. (αξιοποιώ) όλες τις γνώσεις σου μπορείς να πετύχεις.
2. Εσείς πάντα τον (δικαιολογώ) αλλά το φέρσιμό του δεν (δικαιολογούμαι).
3. Κάθεται σε (ανάβω) κάρβουνα.
4. (ξεκουράζομαι) κι αύριο το πρωί στις δέκα (ακολουθώ) τον ανηφορικό δρόμο.
5. Το μυστήριο (εξιχνιάζομαι) από τον επιθεωρητή της αστυνομίας.
6. Ο θρίαμβος της ελληνικής εθνικής ομάδας ποδοσφαίρου (συμβάλλω) θετικά στη διαφήμιση των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας.
7. Που (είμαι) χθες το βράδυ, κύριε Γεωργίου;

14. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τα κενά σχηματίζοντας τον κατάλληλο ρηματικό τύπο, έτσι ώστε η πρόταση να δίνει νόημα.

1. Όλο το σώμα του πονούσε και προσπαθούσε να (αντιλαμβάνομαι) αν είχε τραυματιστεί σοβαρά.
2. (περιγράφω) μου πως ένιωσες εκείνη τη στιγμή.
3. Ο φύλακας ισχυρίστηκε πως δεν (βλέπω) τίποτα.
4. Το σπίτι ήταν κλειστό και (εγκαταλείπω).
5. Οι επιβάτες της αεροπορικής εταιρείας (υπομένω) την ταλαιπωρία αδιαμαρτύρητα.
6. Ποιοι (συγγράφω) το πολυσυζητημένο σχολικό βιβλίο της Ιστορίας;
7. Η δισκέτα αυτή είναι (καταστρέφω) δεν είναι δυνατόν να διαβαστεί.
8. Η γιαγιά μου (διηγούμαι) πολύ όμορφες ιστορίες από τα παιδικά της χρόνια.

15. (Ατομική εργασία) Τοποθέτησε τα ρήματα δίνω και δίνομαι στον κατάλληλο χρόνο.

1. Θα παράταση για όσους δεν υπέβαλαν τις δηλώσεις.
2. Το θέμα είχε από την προηγούμενη μέρα.
3. Ετοιμάζεται να εξετάσεις για το πανεπιστήμιο.
4. Οι οδηγίες του παιχνιδιού θα γραπτά.
5. Ο πατέρας μου έχει πολλές φορές αίμα.
6. στη δημοσιότητα τα αποτελέσματα των εκλογών.

16α. (Ομαδική εργασία). Με την ομάδα σας σχηματίστε τις μετοχές του παθητικού ενεστώτα (-όμενος, -ούμενος).

Πώς λέγονται;

όσοι εργάζονται:	όσοι έρχονται:
όσοι κρατούνται:	όσα περιέχονται:
όσοι κατηγορούνται:	όσα λύ(ν)ονται:
όσοι εμπορεύονται:	όσα εξετάζονται:
όσοι παραπονούνται:	

16β. (Ομαδική εργασία). Στη συνέχεια, σχηματίστε τη μετοχή του παθητικού παρακειμένου προσέχοντας τον χαρακτήρα του θέματος.

γράφω: γραμμένος

μαγεύω	
τρίβω:	καλύπτω:
βάφω:	λυπάμαι:
ντύνω:	θλίβομαι:
ανάβω:	πέφτω:
μαζεύω:	τρομάζω:
εγκαταλείπω:	βραβεύω:
κλέβω:	στύβω:

17. (Ατομική εργασία) Συμπληρώνω τα κενά των ρημάτων σε -βαλλω.

1. Η τηλεόραση θα προβά.....ει ένα ενδιαφέρον ντοκιμαντέρ.
2. Η μητέρα μου ανέβα.....ε το ταξίδι της και πρόβα.....ε τη δικαιολογία πως φοβόταν το αεροπλάνο. Δεν μπορεί διαρκώς να το αναβά.....ει. Είμαι σίγουρος πως δε θα το αναβά.....ει αν πάω μαζί της. Αμφιβά.....ετε;

18. (Ατομική εργασία) Για κάθε πρόταση, εντόπισε το ρήμα και σημείωσε αν βρίσκεται σε ενεργητική ή παθητική φωνή.

1. Οι εφημερίδες μοιράστηκαν σε όλη τη γειτονιά.
2. Ο Νίκος έγραψε την εργασία του προσεκτικά.
3. Τα δώρα τυλίχτηκαν από τους υπαλλήλους.
4. Η Ελένη έφτιαξε μια υπέροχη τούρτα.

19. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα ρήματα της παρένθεσης στον κατάλληλο τύπο της προστακτικής (β' πρόσωπο πληθυντικού).

(λύνω, απαντώ, τηλεφωνώ, κερδίζω, έρχομαι, κλείνω, σκέφτομαι, συνεχίζω, ενημερώνομαι)

1. στο παιχνίδι μας και πολλά δώρα.
2. σωστά στις ερωτήσεις.
3. προσεκτικά την πόρτα.
4. πόσα παιδιά υποφέρουν από πείνα και αρρώστιες.
5. Σε περίπτωση πυρκαγιάς γρήγορα στην Πυροσβεστική.
6. πρώτα τα προβλήματα της Γεωμετρίας και μετά με τις ασκήσεις Αριθμητικής.
7. από την εφημερίδα μας για τα τελευταία γεγονότα.

1. (Ατομική εργασία) Γράψε μια παράγραφο 120 λέξεων, επιλέγοντας ένα κειμενικό είδος για κάθε ένα από τα 5 θέματα. Τα δύο πρώτα θέματα (1 και 2) αφορούν γενικά ζητήματα τα οποία έχουν κοινωνική επίδραση, ενώ τα υπόλοιπα τρία επικεντρώνονται περισσότερο στα αισθήματα, τα συναισθήματα και την ενσυναίσθηση.

1. Θέμα: Η επίδραση της κλιματικής αλλαγής στο περιβάλλον

Εξηγητικό κείμενο: Επίδραση της κλιματικής αλλαγής στα ποτάμια και τα υδάτινα οικοσυστήματα

Αναφορικό κείμενο: Οι πολιτικές αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής

Επιχειρηματολογικό κείμενο: Η ανάγκη για αμετάκλητες δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

2. Θέμα: Ο ρόλος της τεχνολογίας στην εκπαίδευση

Εξηγητικό κείμενο: Η χρήση των ηλεκτρονικών συσκευών στην τάξη.

Αναφορικό κείμενο: Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία

Επιχειρηματολογικό κείμενο: Η ανάγκη για ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική πρακτική

3. Θέμα: Η αγάπη για την οικογένεια και τους φίλους

Εξηγητικό Κείμενο: Τρόποι με τους οποίους δείχνουμε την αγάπη μας στα αγαπημένα μας πρόσωπα, όπως η οικογένεια και οι φίλοι

Αναφορικό Κείμενο: Τα οφέλη που προκύπτουν από το να μοιραζόμαστε με τους φίλους μας

Επιχειρηματολογικό Κείμενο: Γιατί είναι σημαντικό να δείχνουμε καλοσύνη στους φίλους και την οικογένειά μας και πώς μπορούμε να το κάνουμε κάθε μέρα;

4. Θέμα: Η χαρά που νιώθουμε όταν περνάμε χρόνο με τους φίλους μας

Εξηγητικό Κείμενο: Η χαρά που νιώθουμε όταν περνάμε χρόνο με τους φίλους μας, παίζοντας και κάνοντας διάφορες δραστηριότητες μαζί

Αναφορικό Κείμενο: Η συμβολή του παιχνιδιού στην ενδυνάμωση των φιλικών σχέσεων

Επιχειρηματολογικό Κείμενο: Γιατί είναι σημαντικό να αφιερώνουμε χρόνο σε πράγματα που μας κάνουν χαρούμενους και πώς αυτό μας βοηθά να νιώθουμε καλύτερα;

Το παιδί με τη σάλπιγγα

Αν μπορούσες να ακουστείς
θα σου έδινα την ψυχή μου
να την πας ως την άκρη του κόσμου.
Να την κάνεις περιπατητικό αστέρι ή ξύλα
αναμμένα για τα Χριστούγεννα – στο τζάκι του Νέγκρου
ή του Έλληνα χωρικού.
Να την κάνεις ανθισμένη μηλιά
στα παράθυρα των φυλακισμένων.
Εγώ μπορεί να μην υπάρχω ως αύριο.
Αν μπορούσες να ακουστείς
θα σου έδινα την ψυχή μου
να την κάνεις τις νύχτες
ορατές νότες, έγχρωμες,
στον αέρα του κόσμου.
Να την κάνεις αγάπη.

Πηγή: Νικηφόρος Βρεττάκος,
Το παιδί με τη σάλπιγγα (ποίημα).

Εγώ χτυπώ την πόρτα σας

Εγώ χτύπησα την πόρτα σας
δεν μπορείτε να με δείτε
δε φαίνονται τα νεκρά παιδιά
Πάνε δέκα χρόνια που πέθανα στη Χιροσίμα
Είμαι ένα κοριτσάκι επτά χρονών
δε μεγαλώνουν τα νεκρά παιδιά
Εγώ χτύπησα την πόρτα σας
Βάλτε παρακαλώ την υπογραφή σας
για να μη σκοτώνονται πια τα παιδιά
και να τρώνε ζαχαρωτά και καραμέλες
Εγώ είμαι, εγώ είμαι που χτυπάω την πόρτα σας
Εδώ ή αλλού, χτυπάω όλες τις πόρτες
Ω, μην τρομάζετε καθόλου πούμαι αθώρητη
Κανένας μια μικρή νεκρή δε μπορεί νάιδει.
Εδώ και δέκα χρόνια εδώ καθόμουνα
Στη Χιροσίμα ο θάνατος με βρήκε Κ' είμαι παιδί,
τα επτά δεν τα καλόκλεισα,
Μα τα νεκρά παιδιά δε μεγαλώνουν.
Πήραν πρώτα φωτιά οι μακριές πλεξούδες μου
Μου καήκανε τα χέρια και τα μάτια
Όλη – όλη μια φουχτίτσα στάχτη απόμεινα
Την πήρε ο άνεμος κι αυτή σ' ένα ουρανό συννεφιασμένο.
Ω, μη θαρρείτε πως ζητάω για μένα τίποτα,
Κανείς εμένα δε μπορεί να με γλυκάνει
Τι το παιδί που σαν εφημερίδα κήκε
Δε μπορεί πια τις καραμέλες σας να φάει.
Εγώ είμαι που χτυπάω την πόρτα σας, ακούστε με,
Φιλέψτε με μονάχα την υπογραφή σας
Έτσι που τα παιδάκια πια να μη σκοτώνονται
Και να μπορούν να τρώνε καραμέλες.

Πηγή: Ναζίμ Χικμέτ, *Εγώ χτυπώ την πόρτα σας*
(ποίημα), μτφρ. Γιάννης Ρίτσος.

Αποχωρισμός

α. Η Μάνα

Φουρτούνιασεν η θάλασσα και βουρκωθήκαν τα βουνά!
Είναι βουβά τ' αηδόνια μας και τα ουράνια σκοτεινά,
κι η δόλια μου ματιά θολή -
παιδί μου, ώρα σου καλή!

Είν' η καρδιά μου κρύσταλλο και το κορμί μου παγωνιά,
σαλεύ' ο νους μου, σαν δενδρί, που στέκ' αντίκρυ στο χιονιά
και είναι ξέβαθο πολύ -
παιδί μου, ώρα σου καλή!

Βουίζει το κεφάλι μου σαν του χειμάρρου τη βοή!
Ξηράθηκαν τα χείλη μου, και μου εκόπηκ' η πνοή
σ' αυτό το ύστερο φιλί,
παιδί μου, ώρα σου καλή!

Να σε παιδέψ' ο πλάστης μου, κατηραμένη ξενιτιά!
Μας παίρνεις τα παιδάκια μας και μας αφήνεις στη φωτιά,
και πίνουμε τόση χολή¹,
όταν τα λέμ' «ώρα καλή!»

β. Το παιδί

Φυσά βοριάς, φυσά θρακιάς², γεννιέται μπόρα φοβερή!
με παίρνουν, μάνα, σαν φτερό, σαν πεταλούδα τρυφερή,
και δεν μπορώ να κρατηθώ -
μάνα, μην κλαις, θα ξαναρθώ!

Βογγούν του κόσμου τα στοιχειά, σηκώνουν κύμα βροντερό-
θαρρείς ανάλωσεν³ η γη, και τρέχ' η στράτα σα νερό,
και γω το κύμα τ' ακλουθώ -
μάνα, μην κλαις, θα ξαναρθώ!

Όσες γλυκάδες και χαρές μας περιχύν' ο ερχομός,
τόσες πικράδες και χολές μάς δίν' ο μαύρος χωρισμός!
Ωχ! ας ημπόργα⁴ να σταθώ!..
Μάνα, μην κλαις, θα ξαναρθώ!

Πλάκωσε γύρω καταχνιά, κι ήρθε στα χείλη μ' η ψυχή!
Δος με την άγια σου δεξιά,δος με συντρόφισσαν ευχή,
να με φυλάγη μη χαθώ -
μάνα, μην κλαις, θα ξαναρθώ!

Πηγή: Γεώργιος Βιζυηνός, *Το τέλος του παραμυθιού ή Η αρχή του ονειρίου* (απόσπασμα), εκδ. Ερμής, Αθήνα, 2001.

Λεξιλόγιο:

1. (η) **χολή**: δηλητήριο, φαρμάκι
2. (ο) **θρακιάς**: βόρειος άνεμος που φυσά στη Θράκη
3. **αναλύω**: χωρίζω ένα σύνολο στα μέρη που το αποτελούν
4. ημπόργα: **μπορούσα**

Επεξήγηση: Να διερευνήσετε πώς οι άνθρωποι συνδέονται συναισθηματικά με τα οικόσιτα ζώα, με ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο του σκύλου και άλλων ζώων που βοηθούν στις εργασίες. Να διερευνήσετε πώς η κοινωνία και η οικονομία έχουν αλλάξει, μετατρέποντας τα ζώα από βοηθούς σε ζώα συντροφιάς.

**Οικόσιτο ζώο είναι ένα ζώο που ζει με τους ανθρώπους σε ένα σπίτι και έχει εκπαιδευτεί για διάφορους σκοπούς, όπως εργασία, παραγωγή προϊόντων (γάλα, μαλλί, αυγά) ή συντροφιά. Παραδείγματα οικόσιτων ζώων περιλαμβάνουν σκύλους, γάτες, κότες, αγελάδες και πρόβατα.*

Πηγές: διαδίκτυο και συνεντεύξεις από ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας και ανθρώπους που έχουν εμπειρίες συμβίωσης με ζώα συντροφιάς.

Σε ομάδες, επιλέξτε ένα από τα παρακάτω θέματα και αναπτύξτε το. Αναζητήστε πληροφορίες και γράψτε ένα κείμενο.

Ο ρόλος των οικόσιτων ζώων στα παλιότερα χρόνια

- Εξηγήστε τον παραδοσιακό ρόλο των ζώων στις αγροτικές και άλλες εργασίες (π.χ. σκύλοι φύλακες, άλογα εργασίας, γάτες κυνηγοί ποντικών).
- Αναφέρετε παραδείγματα ζώων που χρησιμοποιούνταν στις εργασίες και τη συμβολή τους στην οικονομία.

Ο ρόλος των οικόσιτων ζώων σήμερα

- Περιγράψτε πώς και γιατί έχει αλλάξει ο ρόλος των ζώων με την πάροδο του χρόνου.
- Αναφέρετε τις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που οδήγησαν στη μετατροπή των ζώων από βοηθούς σε συντρόφους.

Ο σκύλος ως ζώο συντροφιάς

- Εστιάστε στον σκύλο, τον «καλύτερο φίλο του ανθρώπου».
- Εξηγήστε πώς οι σκύλοι συμβάλλουν στη συναισθηματική και ψυχική ευεξία των ανθρώπων σήμερα.

Άλλα ζώα συντροφιάς:

- Αναφέρετε άλλα ζώα που σήμερα θεωρούνται ζώα συντροφιάς (π.χ. γάτες, κουνέλια, πουλιά).
- Περιγράψτε τις συναισθηματικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ ανθρώπων και αυτών των ζώων.

Στην ολομέλεια: Συγκεντρώστε όλα τα κείμενα των ομάδων και συζητήστε τα συμπεράσματά σας. Γράψτε την τελική εργασία για να δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου. Εικονογραφήστε την εργασία σας. Γράψτε την εργασία σε υπολογιστή και εικονογραφήστε τη με το χέρι ή με κάποιο πρόγραμμα ζωγραφικής του υπολογιστή. Εκτυπώστε τη για τη βιβλιοθήκη του σχολείου και στείλτε την με email στους γονείς σας.

Αινίγματα

- 1 Ήλιος δεν είναι, ακτίνες έχει, πόδια δεν έχει κι όμως τρέχει. Τι είναι;
- 2 Βαρύτερο από το σίδηρο, γλυκύτερο από το μέλι, μήτε στα χέρια πιάνεται, μήτε στην τσέπη μπαίνει.
- 3 Ανεβαίνει, κατεβαίνει και στην ίδια θέση μένει. Τι είναι;
- 4 Πίσω από άσπρο φράχτη, κόκκινο σκυλί γαβγίζει. Τι είναι;
- 5 Άμα βλέπω δεν το βλέπω και το βλέπω όταν δεν βλέπω. Τι είναι;
- 6 Χίλιοι μύριοι καλόγεροι, σ' ένα ράσο τυλιγμένοι. Τι είναι;
- 7 Χιλιοτρύπητο λαγήνι (= πήλινο δοχείο για νερό) που σταλιά νερό δε χύνει. Τι είναι;
- 8 Αν και θρόνος μου ταιριάζει, θέση μου είναι το περβάζι. Τι είναι;
- 9 Όποιοι έρχονται και πάνε, απ' το χέρι την κρατάνε. Τι είναι;
- 10 Τι είναι αυτό που έχει πόλεις, αλλά δεν έχει σπίτια, έχει δάση, αλλά δεν έχει δέντρα, έχει νερό, αλλά δεν έχει ψάρια;

Απαντήσεις:

1. Απάντηση: Το ποδήλατο
2. Απάντηση: Ο ύπνος
3. Απάντηση: Η σκάλα
4. Απάντηση: Τα δόντια και η γλώσσα
5. Απάντηση: Το όνειρο
6. Απάντηση: Το ρόδι
7. Απάντηση: Το σφουγγάρι
8. Απάντηση: Ο βασιλικός στη γλάστρα
9. Απάντηση: Η πόρτα
10. Απάντηση: Ο Χάρτης

1^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

2^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

3^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

4^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

5^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

6^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

7^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

8^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

Τα ίχνη των αρχαίων πολιτισμών στο σήμερα

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
- ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. (Ατομική εργασία) Στις παρακάτω προτάσεις πάνω απ' την κατάλληλη λέξη γράψε Υ για το υποκείμενο, Ρ για το ρήμα και Α για το αντικείμενο.

Η μητέρα χαϊδεύει το μωρό.

Ο γεωργός οργώνει το χωράφι.

Στο τετράδιο ζωγράφισε η Μαρία.

2. (Ατομική εργασία) Δίπλα από κάθε μέρος της πρότασης που υπάρχει, ονομαστικό ή ρηματικό, συμπλήρωσε κάτι που ταιριάζει.

..... χτίζουν ένα καινούριο σπίτι.

Οι συμμαθητές μου

..... έφτιαξε τη χαλασμένη βρύση.

Οι μετεωρολόγοι

3. (Ομαδική εργασία) Βρείτε τη σωστή σημασία των παρακάτω λέξεων.

1. φιλάσθενος

- α. που εύκολα αρρωσταίνει
- β. που αγαπά και φροντίζει τους αρρώστους
- γ. που έχει την ίδια ασθένεια με τον φίλο του

2. συνοπτικός

- α. πολύ φτηνός, που έχει τιμή έκπτωσης
- β. αυτός που βλέπει πολύ καλά
- γ. ο περιληπτικός, αυτός που ανακεφαλαιώνει

3. βιβλιοφάγος

- α. αυτός που μισεί το διάβασμα
- β. αυτός που με μανία διαβάζει βιβλία
- γ. αυτός που ασκεί κριτική στα βιβλία

3. πλανόδιος

- α. αυτός που σχεδιάζει, προγραμματίζει τη ζωή του
- β. ο χιουμοριστικός, που έχει πλάκα
- γ. ο περιφερόμενος στους δρόμους

4. εύθικτος

- α. αυτός που εύκολα πειράζεται–ενοχλείται
- β. ο υπεύθυνος άνθρωπος
- γ. ο χαρούμενος, με καλή διάθεση

4. (Ατομική εργασία) Σχημάτισε από τις φράσεις που βρίσκονται στην παρένθεση ένα επίθετο και συμπλήρωσε με αυτό τα κενά.

1. Το τραγούδι (που έχει πολλές φωνές) .

Το τραγούδι.

2. Η συμπεριφορά (που δεν επιτρέπεται).

Η συμπεριφορά.

3. Ο ηθοποιός (που εμφανίζεται πρώτη φορά).

Ο ηθοποιός.

4. Το αυτοκίνητο (που κάνει θόρυβο).

Το αυτοκίνητο.

5. Ο ομιλητής (που μας γοητεύει).

Ο ομιλητής.

5. (Ατομική εργασία) Αναγνώρισε συντακτικά τους υπογραμμισμένους όρους στις παρακάτω προτάσεις.

1. Ο υπάλληλος του έδωσε όσα χρήματα υπήρχαν στο ταμείο.

α. υποκείμενο β. αντικείμενο γ. κατηγορούμενο

2. Ο ληστής φαινόταν αποφασισμένος για όλα.

α. υποκείμενο β. αντικείμενο γ. κατηγορούμενο

3. Η δουλειά του ταμιά είναι υπεύθυνη αλλά και επικίνδυνη.

α. υποκείμενο β. αντικείμενο γ. κατηγορούμενο

6. (Ατομική εργασία) Βρες τη σωστή σημασία των παρακάτω λέξεων.

1. παραίνεση:	α. συναίνεση
β. συμβουλή
γ. παραίτηση	4. διευθετώ:	α. διαχειρίζομαι
β. διοικώ
γ. τακτοποιώ
2. θεμιτός:	α. θεμελιώδης
β. θελκτικός
γ. νόμιμος	5. επαίτης :	α. ανακριτής
β. έφορος
γ. ζητιάνος
3. ενστερνίζομαι:	α. δέχομαι στο βάθος της
ψυχής μου κάτι
β. βρίσκομαι στα στερνά μου
γ. μπαίνω μέσα σε στέρνα		

7. (Ατομική εργασία) Βρες τη σωστή σημασία των παρακάτω λέξεων.

1. διένεξη	α. δημόσια ομιλία
β. διαμάχη, φιλονικία
γ. άνοιγμα ανάμεσα σε δύο επιφάνειες
2. ρεαλιστικός	α. ο ελαστικός
β. ο οπαδός της Ρεάλ
γ. ο πραγματικός
3. αεικίνητο	α. κάτι που κινείται πάντοτε
β. κάτι που δεν κινείται
γ. κάτι που κινείται στον αέρα
4. συνοφρυωμένος	α. αυτός που έχει πυκνά φρύδια
β. αυτός που είναι κατσουφιασμένος, δυσαρεστημένος
γ. αυτός που σκέφτεται σε βάθος
5. σκηνογράφος	α. αυτός που γράφει την υπόθεση θεατρικού έργου
β. ο αγιογράφος
γ. αυτός που διακοσμεί τη θεατρική σκηνή

8. (Ατομική εργασία) Αναγνώρισε συντακτικά τους υπογραμμισμένους όρους στις παρακάτω προτάσεις κυκλώνοντας τη λέξη που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση:

1. Ευτυχώς σήμερα τα θέματα φαίνονται εύκολα.

α. υποκείμενο β. αντικείμενο γ. κατηγορούμενο

2. Τα περισσότερα παιδιά αποχωρούν από την αίθουσα ευχαριστημένα.

α. υποκείμενο β. αντικείμενο γ. κατηγορούμενο

3. Οι εξετάσεις πάντα με τρόμαζαν.

α. υποκείμενο β. αντικείμενο γ. κατηγορούμενο

9. (Ατομική εργασία) Διάβασε προσεκτικά το παρακάτω κείμενο και υπογράμμισε όλα τα ουσιαστικά που θα βρεις.

Η αρχαία Ελλάδα μέσα από τη ματιά ενός μαθητή: Θεοί, ήρωες και πολιτισμός

Όταν σκέφτομαι την αρχαία Ελλάδα, φαντάζομαι μια εποχή γεμάτη ήρωες, θεούς και μεγάλες περιπέτειες. Οι άνθρωποι φορούν χιτώνες και σανδάλια, ενώ περπατούν σε μεγάλες πόλεις με όμορφα αγάλματα και ναούς. Στην κορυφή του βουνού Ολύμπου, οι θεοί όπως, ο Δίας, η Αθηνά και ο Ποσειδώνας παρακολουθούν τι κάνουν οι άνθρωποι. Νομίζω ότι οι Έλληνες πρέπει να ήταν πολύ γενναίοι, αφού πολεμούσαν με ασπίδες και δόρατα και συμμετείχαν σε μεγάλους αγώνες, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Στα μεγάλα θέατρα, όπως το θέατρο της Επιδαύρου, οι πολίτες παρακολουθούσαν παραστάσεις και άκουγαν ιστορίες για θεούς και ήρωες. Φαντάζομαι ότι ο Σωκράτης και ο Πλάτωνας καθόντουσαν στις αγορές και συζητούσαν για τη ζωή, ενώ οι μαθητές τους άκουγαν προσεκτικά.

Επίσης, πιστεύω πως οι πόλεις ήταν γεμάτες ζωή! Στην αγορά της Αθήνας, οι άνθρωποι αγόραζαν φρούτα, ψωμί και κρασί, ενώ όλοι ήξεραν για τον Παρθενώνα, τον μεγάλο ναό αφιερωμένο στην Αθηνά, τη θεά της σοφίας.

Για μένα, η αρχαία Ελλάδα ήταν ένας κόσμος γεμάτος γνώση, τέχνη και περιπέτεια. Παρόλο που ζούσαν χιλιάδες χρόνια πριν, νομίζω ότι είχαν σπουδαίες ιδέες που μας επηρεάζουν μέχρι σήμερα.

Πηγή: Μαθητικό κείμενο από σχολική ιστοσελίδα.

10. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε με τον σωστό χρόνο.

Αλλά δεν (κρατιέμαι) άλλο, (θέλω) προπαντός να καμαρώσω το δικό μου αριστούργημα. (γράφω) ένα μικρό διήγημα σχετικά με μια περιπέτεια του αγαπημένου μου ήρωα, του Σούπερμαν. (ανατρέχω) λοιπόν στα περιεχόμενα, (ρίχνω) μια γρήγορη ματιά στα υπόλοιπα θέματα του συγκεκριμένου τεύχους και (αναζητώ) τη σελίδα που (περιέχω) το κείμενό μου. Τότε (διαπιστώνω) με περηφάνια ότι (καταλαμβάνω) όχι μόνο μια, αλλά τρεις ολόκληρες σελίδες, από την οκτώ μέχρι την έντεκα!

11. (Ατομική εργασία) Διάβασε προσεκτικά τις παρακάτω λέξεις. Για κάθε λέξη, προσδιόρισε αν είναι κύριο ή κοινό ουσιαστικό και, αν είναι κοινό, σε ποια υποκατηγορία των κοινών ουσιαστικών ανήκει (περιληπτικό, συγκεκριμένο ή αφηρημένο). Αιτιολόγησε την επιλογή σου.

Λέξη	Κατηγορία	Εξήγηση
Κωσταντίνος		
πιρούνι		
χιόνι		
δικαιοσύνη		
βιβλίο		
φιλία		
κόσμος		
Φώτα (η γιορτή)		

12. (Ατομική εργασία) Χώρισε τα υπογραμμισμένα ρήματα του κειμένου σε μεταβατικά και αμετάβατα, συμπληρώνοντας σωστά τον πίνακα.

Όπως σε όλα τα μηχανικά τμήματα αλλά και στα ηλεκτρονικά συστήματα, έτσι και στα ηλεκτρικά παράθυρα πρέπει να γίνεται μια στοιχειώδης συντήρηση, για να λειτουργούν σωστά. Δεν χρειάζεται να έχουμε ιδιαίτερες γνώσεις για να προλάβουμε κάποιο πρόβλημα. Τα ηλεκτρικά παράθυρα δουλεύουν με έναν ηλεκτρικό μηχανισμό και διακόπτες. Η σωστή συντήρησή τους θα μας απαλλάξει από πολλά προβλήματα. Η λίπανση με ειδικό σπρέι αποτελεί τον πιο απλό τρόπο συντήρησης των παραθύρων. Ψεκάζουμε λοιπόν συχνότατα. Ακόμη, θα πρέπει να κάνουμε συστηματικό έλεγχο στα λαστιχάκια, ιδιαίτερα μετά το πέρας του χειμώνα και του καλοκαιριού, καθώς οι θερμοκρασίες που αναπτύσσονται αυτές τις εποχές τα φθείρουν πιο εύκολα. Καλύτερα να προσέχουμε, παρά... να τρέχουμε.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ	ΑΜΕΤΑΒΑΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

13. (Ατομική εργασία) Διάβασε τις παρακάτω προτάσεις και κύκλωσε αν είναι Σωστές ή Λανθασμένες

- Το οριστικό άρθρο μπαίνει πάντα μπροστά από κύρια ονόματα, ακόμη και μετά από ρήματα όπως το «ονομάζομαι». **Σωστό / Λάθος**
- Το οριστικό άρθρο δεν μπαίνει μπροστά από κύρια ονόματα που ακολουθούν τα ρήματα «λέγομαι» ή «ονομάζομαι». **Σωστό / Λάθος**
- Το οριστικό άρθρο μπαίνει μπροστά από ένα ουσιαστικό που αναφέρεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα. **Σωστό / Λάθος**
- Το οριστικό άρθρο μπαίνει πάντα μπροστά από ουσιαστικά που λειτουργούν σαν κατηγορούμενα. **Σωστό / Λάθος**
- Στη φράση «Μαρία, έλα να δεις!» το οριστικό άρθρο «η» θα έπρεπε να μπει μπροστά από το όνομα «Μαρία». **Σωστό / Λάθος**

16. (Ατομική εργασία) Υπογράμμισε τα υποκείμενα στις παρακάτω προτάσεις.

1. Οι οπαδοί πανηγύριζαν.
2. Εγώ βλέπω.
3. Άκουσες εσύ;
4. Το πήγαινε έλα με κούρασε.
5. Η Γιώτα κεντάει.
6. Εμείς γλεντάμε.
7. Ο Μηνάς μαστορεύει.
8. Οι πιο μικροί να έλθουν έξω.
9. Ποιος θα φύγει;
10. Απαγορεύεται το κάπνισμα.
11. Εκείνη γύρισε.

17. (Ομαδική εργασία) Βάλτε ένα υποκείμενο δίπλα σε κάθε ρήμα.

1. Η άρχισε στην τηλεόραση.
2. Η σταμάτησε.
3. Ο συνέφιασε.
4. Το γαβγίζει.
5. Το της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία.
6. Τα περνούν.
7. Τα δόθηκαν.
8. Το παίρνει ώρα.
9. «Ο είναι η αλήθεια».
10. Το παίρνει ώρα.

18. (Ομαδική εργασία) Υπογραμμίστε τα αντικείμενα στις παρακάτω προτάσεις.

1. Ποτέ δεν είπε άσχημη κουβέντα..
2. Ακούστηκε ένα τραγούδι.
3. Απέλυσε τον εργαζόμενο.
4. Το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό.
5. Ο ταχυδρόμος έφερε τα γράμματα.
6. Περιμένει τον αγαπημένο της.
7. Η Γεωργία είδε εκείνον.
8. Του είπε το ναι.
9. Φοβάται μήπως του κόψουν τη σύνταξη.
10. Κι εγώ θέλω να πάω εκδρομή.
11. Ακούγαμε τις ειδήσεις.
12. Έμαθες τα Γαλλικά σου;
13. Θα δείτε ότι θα πάνε όλα καλά.
14. Να μου πεις το γιατί.
15. Προσέχει να μην κάνει λάθη πολλά.
16. Φρόντισε το να μην αρρωσταίνεις.

19. (Ομαδική εργασία) Γράψτε στα κενά τα υποκείμενα που παραλείπονται.

Μπήκαμε στο λεωφορείο για να πάμε στο χωριό. Είπα στη μητέρα μου να καθίσω στο παράθυρο. Καλά, είπε, όμως πρόσεχε..... πολύ, μη βγάλεις το χέρι σου έξω απ' το παράθυρο. Συμφώνησα και κάθισα φρόνιμα.

20. (Ατομική εργασία) Υπογράμμισε τα αντικείμενα.

1. Ο Κώστας αγαπά τη μουσική.
2. Η μητέρα ετοίμασε το δωμάτιο.
3. Ο τεχνίτης επισκευάζει την πόρτα.
4. Ο Μίμης μοιάζει του παππού;
5. Του μίλησα.
6. Μίλησα της μητέρας.
7. Με θάρρος μίλησα στους φίλους μου.
8. Η θεία χάρισε στον Γιώργου ένα παιχνίδι.
9. Ο θεός ζητάει το πιάτο του Νίκου.
10. Ο μάστορας διορθώνει τη βλάβη του αυτοκινήτου.
11. Θα σπείρουμε το χωράφι σιτηρά.
12. Ο ήλιος λιώνει τον πάγο.
13. Το αγόρι πετά τον χαρταετό.

21. (Ατομική εργασία) Υπογράμμισε τα κατηγορούμενα και γράψε δίπλα τι είναι γραμματικά

π.χ. Η παρέα ήταν ευχάριστη. (επίθετο)

1. Η γιαγιά φαίνεται χαρούμενη.
2. Το χθες είναι επίρρημα.
3. Ο Κωνσταντίνος είναι καλά..
4. Η τάξη παραμένει η ίδια.
5. Αυτή είναι η τρίτη.
6. Το σύνθημα ήταν εμπρός.
7. Ο λοχαγός έμεινε αδιάφορος.
8. Ο πατέρας εκλέχτηκε πρόεδρος.
9. Η Ελένη έγινε γιατρός.
10. Ο όρθιος είναι ο δήμαρχος.
11. Ευτυχισμένη φαινόταν.
12. Ο Γιαννάκης είναι αδιάβαστος.
13. Η διαταγή ήταν να μη φύγει κανείς.
14. Το τραπεζάκι είναι από μάρμαρο.
15. Ο ξάδερφος υπηρετεί ως αξιωματικός.
16. Ο θεός πάει για βουλευτής.
17. Η αφορμή ήταν εκείνη.

22. (Ομαδική εργασία) Υπογραμμίστε τα μεταβατικά ρήματα και να κυκλώσετε τα αμετάβατα στις παρακάτω προτάσεις.

1. Πέρασε δίπλα μου, χωρίς να μου ρίξει ούτε ματιά.
2. Παιδιά παίζουν, γυναίκες κουβαλούν νερό, κοπέλες κάθονται κάτω από τις λεμονιές και κεντούν.
3. Τα νερά, που έχουν ένα απαλό γαλάζιο χρώμα, γυαλίζουν σαν κρύσταλλα.
4. Το πρώτο ελληνικό μουσείο ιδρύθηκε μόλις η Ελλάδα ξανακέρδισε τη λευτεριά της.
5. Πριν πεθάνει, μοίρασε την περιουσία του.
6. Έτρεξε και την πρόλαβε στον διάδρομο, την προσπέ-
7. Σε διάφορα ενυδρεία διατηρούνται δελφίνια σχεδόν εξημερωμένα, που γνωρίζουν τον φύλακά τους και τον τροφοδότη τους, δέχονται τροφή από τα χέρια του, παίζουν μαζί του και εκτελούν διάφορα νούμερα.
8. Η δασκάλα ζήτησε να φτιάξει ο καθένας το δικό του φυτολόγιο.

23. (Ομαδική εργασία) Υπογραμμίστε τα κατηγορούμενα όπου υπάρχουν.

1. Ο Νικήτας ήταν δυνατός.
2. Η γη είναι σφαιρική.
3. Ο Μηνάς υπηρετεί στρατιώτης.
4. Πηγαίνεις στο σχολείο.
5. Κάθισε στην έδρα.
6. Έβαψα τη βιβλιοθήκη.
7. Η Θεοδώρα εκλέγεται βουλευτής.
8. Ο Κωστάκης φαίνεται καλός.
9. Η Κλεοπάτρα έγινε σπουδαία ζωγράφος.
10. Ο Αριστείδης πέθανε φτωχός.
11. Ο Θανάσης έγινε ποδοσφαιριστής.
12. Η Μαίρη χάρισε έναν πίνακα.
13. Ο Λεωνίδας χαϊδεύει τον σκύλο.
14. Μίλησα του πατέρα.

24. (Ομαδική εργασία) Αλλάξτε το κατηγορούμενο από επίθετο σε εμπρόθετο κατηγορούμενο, όπως στο παράδειγμα.

π.χ. Το κρασί είναι σαμιώτικο ή είναι από τη Σάμο

- Το μαχαίρι είναι κρητικό ή
- Το γάλα είναι αγελαδινό ή
- Το φόρεμα είναι μεταξωτό ή
- Η στολή είναι ηπειρώτικη ή

25. (Ομαδική εργασία) Αλλάξτε το εμπρόθετο κατηγορούμενο σε επίθετο.

- Τα τραγούδια είναι από τον Πόντο ή
- Τα ροδάκινα είναι απ' τη Βέροια ή
- Το κοστούμι είναι απ' τη Γαλλία ή

26. (Ομαδική εργασία) Βρείτε το κατηγορούμενο στις προτάσεις.

1. Ο καιρός φαίνεται καλός.
2. Η γιορτή ήταν εξαιρετική.
3. Η άσκηση μου φάνηκε δύσκολη.
4. Η μέρα είναι πολύ ζεστή.
5. Το δώρο ήταν πολύ ακριβό.
6. Τα παιδιά φαίνονται χαρούμενα.
7. Ο Τάσος εκλέχτηκε πρόεδρος.
8. Εξέλεξαν τον Δημήτρη πρόεδρο.
9. Η μητέρα δείχνει ευχαριστημένη.
10. Η κατάσταση τελικά είναι σοβαρότατη.
11. Το δώρο του ήταν ακριβώς ό,τι περίμενε.
12. Ο θεός μου έγινε αρχηγός της ομάδας στο παιχνίδι.
13. Διόρισαν τον θείο μου διευθυντή.
14. Το σπίτι στη θάλασσα θα είναι ό,τι χρειάζεται για ξεκούραση.

27. (Ομαδική εργασία) Βρείτε ποια ρήματα είναι μεταβατικά, αμετάβατα ή συνδεδετικά.

1. Νομίζω ότι κουράζεσαι πολύ.
2. Τα νέα εκφωνήθηκαν από τον εκφωνητή.
3. Ο εκφωνητής των ειδήσεων εκφώνησε τα νέα.
4. Βοηθά πολύ τους φτωχούς.
5. Ο δάσκαλος μοίρασε τα τετράδια.
6. Τα τετράδια μοιράστηκαν από τον δάσκαλο.
7. Ο αέρας ξεριζώσε πολλά δέντρα.
8. Πολλά δέντρα ξεριζώθηκαν.
9. Ο διευθυντής μίλησε με τους απολυμένους.
10. Αναρωτιέμαι που θα βρω τα κλειδιά μου.
11. Οι νοσοκόμοι μετέφεραν τους τραυματισμένους.
12. Η επιγραφή τοποθετήθηκε από τους τεχνίτες.
13. Οι τεχνίτες τοποθέτησαν την επιγραφή στο κτίριο.
14. Ο διευθυντής προειδοποίησε τους άτακτους μαθητές.
15. Αγοράσαμε έναν καινούριο υπολογιστή.
16. Κάποιοι μαθητές έχουν πολλά βιβλία στην τσάντα τους.
17. Τα παιδιά μιλούσαν και ήταν απρόσεχτα.
18. Είπαν ότι το απόγευμα θα βρέξει.

28. (Ομαδική εργασία) Βρείτε ποια ρήματα είναι μονόπρωτα και ποια δίπρωτα και να τα υπογραμμίσετε

1. Της έφερε μία ανθοδέσμη.
2. Τους υποχρέωσε να κοιμηθούν νωρίς.
3. Ταχυδρόμησαν σε όλους τα προσκλητήρια γάμου.
4. Μας χάρισαν ένα μικρό σκυλάκι.
5. Ο κηπουρός περιποιείται τον κήπο.
6. Μας εξέπληξε η αλλαγή του καιρού.
7. Η υπάλληλος υπέγραψε τα έγγραφα.
8. Τα παιδιά ετοίμασαν τα βιβλία τους.
9. Έδωσαν τα βιβλία στον δάσκαλο.
10. Ο χτίστης μετέφερε την άμμο.
11. Μου έφερε την εφημερίδα.
12. Μας έκαναν έκπληξη.
13. Οι μαθητές μοίρασαν τις προσκλήσεις στους καθηγητές.
14. Τους ανακοίνωσαν τα δυσάρεστα.
15. Ο διευθυντής έδωσε σε όλους άδεια.

1. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, διαβαθμισμένης δυσκολίας) 1α. Με την ομάδα σας, περιγράψτε σε μια παράγραφο 120 λέξεων το τοπίο της παρακάτω καρτ-ποστάλ, προσθέτοντας όσο περισσότερα επίθετα μπορείτε για να δώσετε ζωντάνια και λεπτομέρειες στην περιγραφή σας.

1β. Φανταστείτε ότι ζείτε πολλά χρόνια πριν και ταξιδεύετε με καράβι σε ένα όμορφο νησί. Γράψτε μια παράγραφο των 120 λέξεων στην οποία θα αφηγείστε τι είδατε καθώς πλησιάζατε την ακτή, πώς ήταν η εμπειρία του ταξιδιού και πώς νιώσατε όταν αντικρίσατε την πόλη και τους ανθρώπους της.

2. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, διαβαθμισμένης δυσκολίας) 2α. Παρατηρήστε με την ομάδα σας προσεκτικά τη φωτογραφία της Ακρόπολης. Σε μια παράγραφο 120 λέξεων, περιγράψτε πώς πιστεύετε ότι ένιωθαν οι αρχαίοι Αθηναίοι όταν έβλεπαν τον Παρθενώνα στην εποχή τους.

2β. Φανταστείτε ότι είστε ένα παιδί στην αρχαία Αθήνα και επισκέπτεστε για πρώτη φορά την Ακρόπολη με την οικογένειά σας. Γράψτε μια παράγραφο 120 λέξεων στην οποία θα περιγράψετε την εμπειρία σας: μεταξύ άλλων περιγράψτε πώς νιώθετε καθώς πλησιάζετε το μνημείο, τι βλέπετε γύρω σας και τι σας λένε οι γονείς σας για την Ακρόπολη.

3. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, διαβαθμισμένης δυσκολίας) 3α. Παρατηρήστε προσεκτικά την εικόνα. Συζητήστε με την ομάδα σας ποιον ρόλο πιστεύετε ότι είχαν οι Καρυάτιδες στην αρχιτεκτονική του ναού.

3β. Στη συνέχεια, γράψτε μια περιγραφική παράγραφο από 100 έως 120 λέξεις για τις Καρυάτιδες. Περιγράψτε τις μορφές τους, τη στάση τους και τα χαρακτηριστικά τους.

3γ. Τέλος, φανταστείτε ότι στέκεστε μπροστά στις Καρυάτιδες στην Ακρόπολη, την εποχή που ολοκληρώθηκε η κατασκευή τους. Γράψτε μια παράγραφο 120 λέξεων στην οποία θα αφηγήσετε τον τρόπο με τον οποίο χιόρτασαν οι Αθηναίοι την ολοκλήρωση του παραπάνω μνημείου.

4. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, διαβαθμισμένης δυσκολίας) 4α. Συζητήστε στην ομάδα σας: Ποια στοιχεία του Παναθηναϊκού Σταδίου σας εντυπωσιάζουν περισσότερο;
4β. Παρατηρήστε προσεκτικά την παρακάτω εικόνα του Παναθηναϊκού Σταδίου (Καλλιμάρμαρο) και γράψτε μια περιγραφική παράγραφο 120 λέξεων.

4γ. Φανταστείτε ότι είστε ένας αθλητής στην αρχαία Ελλάδα και καταφέρνετε να τερματίσετε πρώτοι στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Αφηγηθείτε τη συγκλονιστική αυτή στιγμή, περιγράφοντας τα συναισθήματά σας καθώς στέκεστε μπροστά στο πλήθος και βλέπετε στα πρόσωπα των θεατών τον θαυμασμό και την περηφάνια για τη νίκη σας, σε μια παράγραφο των 120 λέξεων.

5. (Ατομική εργασία) Φαντάσου ότι κάνεις ένα μαγικό ταξίδι στην αρχαία Αίγυπτο, την εποχή των φαραώ. Καθώς περπατάς ανάμεσα στις τεράστιες πυραμίδες και τους ναούς, ανακαλύπτεις τα μυστικά που κρύβουν αυτά τα αρχαία μνημεία και γνωρίζεις από κοντά την εντυπωσιακή τέχνη και τον πολιτισμό της εποχής. Στο ταξίδι σου, συναντάς ιερείς, αρχιτέκτονες και απλούς πολίτες και βιώνεις πώς ήταν η καθημερινή ζωή.

Γράψε ένα κείμενο στο οποίο να αφηγήσαι το φανταστικό σου ταξίδι στην αρχαία Αίγυπτο.

Αργος - Μυκήνες

Στο βιβλίο του με τίτλο «Ταξιδεύοντας» είναι συγκεντρωμένα ταξιδιωτικά κείμενα του Νίκου Καζαντζάκη, που αναφέρονται στην Ιταλία, την Αίγυπτο, το Σινά, την Ιερουσαλήμ, την Κύπρο και το Μοριά. Τα κείμενα για το Μοριά είναι γραμμένα σε μορφή δημοσιογραφικών ανταποκρίσεων και χρονολογικά τοποθετούνται στη δεκαετία του 1930.

Το ταξίδι του Καζαντζάκη στο Μοριά κλείνει με την επίσκεψη του στο Αργος και στις Μυκήνες. Ο συγγραφέας επιστρέφει στον Σιδηροδρομικό Σταθμό του Αργους, όπου, περιμένοντας κάτω από τις λεύκες την άφιξη του τρένου για την Αθήνα, γράφει ένα από τα ωραιότερα κομμάτια του σχετικά με την ταυτότητα του Νέου Ελληνισμού. Προσπαθεί να τοποθετήσει τον νεοέλληνα ανάμεσα σ' Ανατολή και Δύση, να του δώσει ένα καθήκον. «Δεν μπορούμε», γράφει, «ν' αρνηθούμε μήτε την Ανατολή μήτε τη Δύση... Είμαστε υποχρεωμένοι ή να φτάσουμε στο λαμπικάρισμα της Ανατολής σε Δύση, να πετύχουμε δηλαδή μια δυσκολότατη σύνθεση, ή να χαροπαλεύουμε δούλοι...»

Αργος

Αργος. Η πολιτεία, η εκκλησία, οι καρέκλες, οι καφενέδες, τα ποτήρια τα νερά... Οι Νεοέλληνες. Σκυθρωπά μούτρα, βουλιαγμένα μάγουλα, μάτια χαριδα. Σε κοιτάζουν σα να είσαι κριάρι και θέλουν να σε αγοράσουν. Σε ψάχνουν με το μάτι, ερευνούν τα παπούτσια σου, τα ρούχα, τα καπέλα. Ζυγιάζουν... Τους τρώει το σαράκι – ποιος είσαι; Τι καπνό φουμάρεις; Τι ήρθες στον τόπο τους, να πουλήσεις ή ν' αγοράσεις... Γουρούνια κυκλοφορούν στους δρόμους, νεαροί επαρχιακοί νταήδες κάθονται στα καφενεία, μα γυναίκα δεν υπάρχει.

Όλη η πλατεία γεμάτη μουστάκια. Πλήθος καλοαναθερμμένοι παπάδες. Η εκκλησιά, τριγυρισμένη από καφενέδες, λάμπει γλυκά με το κίτρινό της χρώμα, με το λιγνό σβέλτο καμπαναριό της. Καταφεύγω στην άκρη της πλατείας, στο αρχαίο θέατρο. Ανεβαίνω τα σκαλοπάτια, η θάλασσα γυαλίζει μαυλίστρα, ο βράχος του Ναυπλίου σηκώνεται ψηλά, απειλητικά στον αέρα. Πιο πάνω

από το αμφιθέατρο, το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου, στη θέση όπου μια φορά ήταν ο ναός της Αφροδίτης. Πιο πέρα, το Κριτήριον, όπου ο Δαναός καταδίκασε τη θυγατέρα του Υπερμνήστρα, γιατί μόνη αυτή από τις πενήντα αδερφάδες αρνήθηκε να σκοτώσει τον άντρα της. Είχαν έρθει πρόσφυγες από τη χώρα του Νείλου, με τον πατέρα τους έμαθαν τους Αργείτες ν' αρδεύουν τα χωράφια τους, έκαμαν τη χέρσα γης, περβόλι. Έγιναν νεράιδες, τις πήρε η ποίηση, μπήκαν στην αθανασία.

Μαζί με το σούρουπο κατέβηκαν και τα ελληνικά παραμύθια και γέμισαν τα σκαλοπάτια του αμφιθέατρου ίσκιους. Πήρε ξαφνικά ευγένεια το χύμα τούτο, κι οι νταήδες, οι παπάδες, οι μουστακαλήδες που κάθονταν πέρα στην πλατεία έλαμψαν. *Αγε δη, λέξωμεν επ' Αργείοις ευχάς αγαθάς, αγαθών ποινάς...* Κι έτσι συμπυλωμένος πήρα το δρόμο της ζωντανής πολιτείας, κάθισα κι εγώ στο καφενείο, στον ίσκιο της Μητρόπολης, και διάταξα μαζί με τους Νεοέλληνες καφέ και δυο νερά και τέσσερις καρέκλες. Μα έκαιγαν τα χείλια μου οι στίχοι του Αισχύλου.

Μυκήνες

Την άλλη μέρα, μεσημέρι, κινήσαμε για τη Μυκήνα. Είναι η πυρωμένη ώρα, η κάθετη, που ταιριάζει για τους φοβερούς τούτους βράχους και θρύλους. Το πρωινό φως τούς δίνει μιαν αγνότητα που δεν μπορούν να έχουν, το σούρουπο τους δίνει μια ρομαντική μελαγχολία που δεν καταδέχονται να έχουν. Δε φωλιάζουν εδώ, στους ξακουστούς άνυδρους γκρεμούς, πρωινοί κορυδαλλοί μήτε βραδινά ερωτόπαθα νυχτοπούλια. Μα άγρια σαρκοβόρα όρνεα, αητοί και γεράκια, που ζυγαριάζονται μεσημέρι στην κορφή του αέρα και σημαδεύουν στον κάμπο τι να φάνε. Κάψα πνιχτική, το αίμα άναψε, το λαρύγγι στεγνώνει. Καλοί σωματικοί όροι για το προσκύνημα τούτο.

Ανεβαίνουμε από το Χαρβάτι τον ανηφορικό δρόμο: έχω στηλωμένα τα μάτια ανάμεσα στ' αγριόθωρα βουνά της Ζάρας και του Προφήτη Ηλία και προσπαθώ να ξεχωρίσω μέσα στο πυρακτωμένο φως τη φωλιά των Ατρείδων. Είναι βράχος μέσα στους βράχους και δεν μπορείς να τη διακρίνεις. Μα από τα χτυπήματα της καρδιάς νιώ-

Ο Νίκος Καζαντζάκης στο Άργος, το 1927. Φωτογραφία «Επτά Ημέρες Καθημερινή», Κυριακή 2 Νοεμβρίου 1997. Αρχείο: Ελένη Καζαντζάκη.

Ο Νίκος Καζαντζάκης και ο εκδότης Κώστας Ελευθερουδάκης στο Άργος τον Ιούλιο του 1927.

Μυκήνες – Η πύλη των Λεόντων (Αχρονολόγητη φωτογραφία).

θεις πως ολοένα ζυγώνεις. Στρίψαμε δεξιά, κι ορθώθηκε μπροστά μας η φοβερή καστρόπορτα με τις δυο όρθιες λιόντισσες.

– Εδώ είναι το χασάπικο ! είπε ο σοφέρ σταματώντας.

Χάρηκα που ήταν μαζί μου το χοντροκομμένο χιούμορ του λαού, το εφταβόδινο σκουτάρι, που δεν το διαπερνούν εύκολα ο ρομαντισμός κι η ευαισθησία. Τα ζυγιάζει όλα με τη ζυγαριά του πρακτικού στέρεου νου, που ξέρει, κι έχει πια δεχτεί σα νόμιμο, πως η ζωή είναι γεμάτη αίματα κι απιστίες, μα δεν πρέπει να πολυτρομάζουμε όπως δεν τρομάζουμε όταν μας διηγούνται ένα παραμύθι γεμάτο δράκους. «Η ζωή είναι ισόβια», θα πεθάνουμε, και τότε θα δούμε πως όλα ήταν αέρας· έτσι όλη ή ζωή δεν είναι κι αυτή παρά ένα παραμύθι. Κι ο Γιάννης ο σοφέρ ζούσε την προαιώνια τούτη λαϊκή κοσμοθεωρία και δεν ένιωσε καθόλου τα γόνατα του να λυγίζουν όταν δρασκελούσε το φοβερό κατώφλι των Ατρείδων.

Μόλις μπήκαμε, αριστερά από τη σκαλισμένη στον τοίχο κρύπτη, όπου κάθονταν ο αρχαίος θυρωρός, πετάχτηκε ο μοντέρνος φύλακας. Ένας καλόκαρδος γεροντάκος με το μπαστουνάκι του, με το τσιγαράκι του, με μια λάμψη στα μάτια που φανέρωνε πως ήξερε τι θησαυρούς από παραμύθια κι αίματα και κοτρόνια του είχαν εμπιστευτεί να φυλάει.

– Είναι μέσα ο κ. Αθανασόπουλος, τον ρωτά ο σοφέρ με σοβαρότητα.

– Ο κ. Αθανασόπουλος; έκαμε ο φύλακας γουρλώνοντας τα μάτια δεν τον γνωρίζω.

– Ο Αγαμέμνονας, ντε! εξήγησε ο σοφέρ σκώντας στα γέλια.

Τα μούτρα του φύλακα κατσούφιασαν δεν του άρεσε καθόλου να κοροϊδεύουν τ' αφεντικό. Γιατί τότε πήγαινε κι αυτός χαμένος· όλο του το μεγαλείο να φυλάει τρομερά πράγματα αφανίζεται.

– Να ξέρεις που μπαίνεις, είπε θυμωμένος, και να σέβεσαι!

– Τον κακομοίρη! στράφηκε ο σοφέρ και μου λέει τον κακομοίρη, τον έχουν παλαβώσει οι αρχαιολόγοι!

Χιούμορ, κέφι, προπώσεις χαρούμενες και θυέστεια δείπνα σαιξπήρειες ομάδες με τα κρανία των ανθρώπων. Κι έτσι που προχωρούσα με το Γιάννη και κοίταζα την άγρια δρακοφωλιά, εγώ γεμάτος δέος, αυτός γεμάτος κέφι, φαντάστηκα έναν Αισχύλο μοντέρνο, που παίρνει ακόμα πιο τραγικά τη ζωή και τούς θρύλους και γδύνει χωρίς μεγάλους μονολόγους, με ανήλεο χέρι, τους παμπάλαιους μπαμπούλες. Βαρέθηκε ο σοφέρ ν' ανεβεί στο παλάτι και χώθηκε σ' έναν ίσκιο. Έβγαλε τα τσιγάρα του, φίλεψε το γερο-φύλακα.

– Έλα, είπε, μην τα παίρνεις προσωπικά...

Πήρα μόνος μου τον ανηφορικό βασιλικό δρόμο, που τον είχε στρώσει η Κλυταιμίστρα με πολύτιμα κόκκινα χαλιά, για να πατήσει ο νεοφερμένος άντρας της. «Πάτα, πάτα» του μιλούσε μαυλιστικά, «μη φοβάσαι τούς θεούς ! Τους δ' όλβίοις γε και τό νικάσθαι πρέπει.»

Ανέβαινα μαζί με το μεγάλο ίσκιο, πάτησα τις στρουφιγ-

μένες από την πυρκαγιά πλάκες του παλατιού, σβάρνισα με τη ματιά τα βουνά τρογύρα, τον κάμπο, ως πέρα την αργίτικη θάλασσα. Προσπαθούσα να δω τι έβλεπε ο Αγαμέμνονας ανηφορίζοντας στο παλάτι του και τι η γυναίκα του, όταν αγνάντευε με δαγκαμένα χέρια τη θάλασσα πέρα, αν πρόβαλαν τα μισητά καράβια του γυρισμού. Τα ίδια τούτα βουνά θα κοίταζαν, τον ίδιο ηλιοφρυσμένο κάμπο, το ίδιο κύμα. Μα σημασία έχει μονάχα το πώς τα έβλεπαν. Με ποιον πρωτόγονο χοχλασμό.

Είχε δίκιο ο Γερμανός ζωγράφος, ο Φράντς Μάρκ, όταν ζωγράφιζε ένα τοπίο που το κοίταζε ένα θερίο, να προσπαθεί ν' αποδώσει το τοπίο όπως θα τό έβλεπε το θερίο. Κι όχι όπως το έβλεπε το ανθρώπινο μάτι. Και το φαντάζονταν ένα καταπληχτικό δράμα, πλημμυρισμένο χρώματα, πηχτό, αξεδιάλυτο, χωρίς σύνορα ανάμεσα θεριού και δάσους. Πρέπει ν' ανεβείς εδώ απάνω στο

παλάτι του Αγαμέμνονα κυριεμένος από άγριο πάθος — μίσος, έρωτα, πόλεμο, τρόμο— για να μπορέσεις κάπως να δεις τον αργίτικο κάμπο και τα βουνά και τη θάλασσα όπως τα έβλεπαν οι Ατρείδες. Έτσι πρέπει να δεις και να παραστήσεις και τις τραγωδίες του Αισχύλου. Με τέτοιο μάτι θεριού όλα τ' άλλα, κλασικές ισορροπίες, ρυθμικοί χοροί, στυλιζαρισμένες από αρχαία αγγεία χειρονομίες, είναι φιλολογία και μονολογίτικες θυσίες στην απουσαν Αφροδίτην.

– Είδες τι ληστές; μου είπε ο σοφέρ με θαυμασμό όταν κατέβηκα κάτω. Λεβεντιά! Είδες τι ληστές, Νταβέληδες! Σήμερα εμείς μπροστά τους είμαστε λωποδύτες.

Πηγή: Νίκος Καζαντζάκης, Ταξιδεύοντας: Ιταλία, Αίγυπτος, Σινά, Ιερουσαλήμ, Κύπρος, Μοριάς (απόσπασμα), εκδ. Έθνος, Αθήνα 2014, σ. 322–323

1. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, αυξημένης δυσκολίας) Διαβάστε το παραπάνω κείμενο του Ν. Καζαντζάκη. Μελετήστε πώς η ανάγνωση τέτοιων ταξιδιωτικών κειμένων ανοίγει ένα παράθυρο στον κόσμο και προσφέρει μια ευκαιρία για εμπάθυνση σε διάφορους πολιτισμούς, τοπία και εμπειρίες. Γίνετε και εσείς περιηγητές και χράψτε πέντε περιγραφικά και πέντε αφηγηματικά θέματα που μπορούν να εξεταστούν σαν κείμενα ταξιδιωτικής λογοτεχνίας.

1α. Περιγραφικά θέματα.

1. Περιγραφή εξωτικών τοποθεσιών: Εξερεύνηση των χρωμάτων, των αρωμάτων και των αισθήσεων που προκαλούνται από την περιήγηση σε εξωτικά μέρη, όπως η Ταϊλάνδη, το Μπαλί ή το Μαρακές.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Στιγμές προσωπικής ανάπτυξης και αυτογνωσίας που προκύπτουν από την εξερεύνηση νέων πολιτισμών.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Αναφορά σε ιστορικά γεγονότα και πολιτιστικά σημεία ενδιαφέροντος που ανακαλύπτονται κατά τη διάρκεια του ταξιδιού.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Αντίκτυπος του ταξιδιού στην αντίληψη και την κατανόηση του κόσμου και των διαφορετικών πολιτισμών.

2. (Ομαδική εργασία, στην ολομέλεια της τάξης). Διαβάστε και πάλι το κείμενο του Ν. Καζαντζάκη. Ο πολιτισμός μπορεί να αποτελέσει μια έξοχη αφορμή για συζήτηση και επικοινωνία λόγω της ποικιλίας των θεμάτων και των πτυχών που περιλαμβάνει. Συζητήστε τους πέντε παρακάτω τρόπους με τους οποίους ο πολιτισμός μπορεί να αποτελέσει κεντρικό θέμα συζήτησης και μέσο επικοινωνίας.

1. Πολυπολιτισμική κοινωνία: Στις σύγχρονες κοινωνίες, η ποικιλία των πολιτισμών που συνυπάρχουν δημιουργεί μια ευκαιρία για συζητήσεις σχετικά με τις διαφορές και τις ομοιότητες μεταξύ των πολιτισμών, καθώς και τις επιδράσεις που ασκούν ο ένας στον άλλο.

2. Ιστορία και πολιτισμός: Η ανάλυση της ιστορίας του ανθρώπινου πολιτισμού προσφέρει πλούσιο υλικό για συζητήσεις σχετικά με τις εξελίξεις, τις αλλαγές και τις επιδράσεις που έχουν σημειωθεί στην ανθρώπινη κοινωνία μέσα από τους αιώνες.

3. Τέχνη και πολιτισμός: Η συζήτηση για την τέχνη και τον πολιτισμό παρέχει τη δυνατότητα να εξερευνηθούν οι διάφορες εκφάνσεις της ανθρώπινης δημιουργικότητας και έκφρασης, καθώς και οι πολιτιστικές τους σημασίες.

4. Κοινωνία και πολιτισμός: Η συζήτηση για την πολιτισμική ταυτότητα και τις πολιτιστικές αξίες μπορεί να οδηγήσει σε ανοιχτό διάλογο σχετικά με τις κοινωνικές προκλήσεις και τις δυνατότητες για αλλαγή και πρόοδο.

5. Πολιτισμός και τεχνολογία: Η επίδραση της τεχνολογίας στον πολιτισμό και οι πολιτιστικές αντιδράσεις σε αυτήν αποτελούν θέμα συζήτησης που μπορεί να φέρει στο φως τις διάφορες απόψεις και ανησυχίες των ανθρώπων.

1^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

2^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

3^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

4^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

5^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

6^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

7^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

8^η
ΕΝΟΤΗΤΑ

Επιστήμη και προστασία της φύσης

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
- ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
- ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. (Ατομική εργασία) Στον παρακάτω πίνακα σχημάτισε τους μονολεκτικούς τύπους του συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
υγιεινή		
ευεργετικός		
θρεπτική		
λίγο		
καλός		

2. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με το κατάλληλο επίθετο του πλαισίου στον σωστό τύπο.

ευπαθής, ογκώδης, δηλητηριώδης, τριμελής, πολυετής,
διεθνής, πετρώδης, θυελλώδης, ξυλώδης, μανιώδης

Από αύριο θα πνέουν άνεμοι στο Αιγαίο.

Με την απεργία χάλασαν πολλά προϊόντα.

Ύστερα από προσπάθειες τα κατάφερε.

Με την έκρηξη του εργοστασίου διέφυγαν αέρια.

Οι καπνιστές βάζουν σε κίνδυνο την υγεία τους.

Αποφασίστηκε η σύσταση εξεταστικής επιτροπής.

Στοίχισε αρκετά η εκσκαφή του οικοπέδου γιατί το έδαφος ήταν

Απαγορεύεται η μεταφορά αντικειμένων με τον ανελκυστήρα.

Έχεις καταλάβει ποιοι βλαστοί λέγονται

Τα πρακτορεία αναμετέδωσαν την είδηση.

3. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τα κενά χρησιμοποιώντας τις λέξεις ή τις εκφράσεις της παρένθεσης στον σωστό τύπο.

1. Εξαιτίας του (μέγεθος) της συμφοράς κινητοποιήθηκε η πυροσβεστική.
2. Χαθήκαμε στους (δαιδαλώδης διάδρομος) του Μουσείου.
3. Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιεύσουμε τη συνέντευξη της (δημοφιλής) τραγουδίστριας.
4. Έχει εξασφαλιστεί η συμμετοχή (διάσημος επιστήμονας) στο προσεχές συνέδριο.
5. Ο γάμος του (συγγενής) μας θα γίνει στο νησί.
6. Η μητέρα είχε την επίβλεψη των (παν) για τη μεγάλη γιορτή.
7. Να διασχίσετε τη διάβαση με (πολύς) προσοχή.
8. Οι πέντε (είσοδος) του γηπέδου φυλάσσονται από ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις.
9. Μας εντυπωσίασαν οι (φαρδύς) δρόμοι.

4. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τα κενά με το επίθετο πολύς-πολλή-πολύ ή το επίρρημα πολύ.

1. Έβαλες ζάχαρη στη σάλτσα και έγινε γλυκιά.
2. άνθρωποι αντιμετωπίζουν μεγάλα οικονομικά προβλήματα.
3. Είχα αρρωστήσει τόσο που έμεινα στο νοσοκομείο για μέρες.
4. Η δουλειά τρώει τον αφέντη, λένε, αλλά αν δεν δουλέψεις πώς θα αποκτήσεις μια καλή ζωή;
5. Σ' ευχαριστώ για την υπομονή που είχες και την μεγάλη βοήθεια που μου προσέφερες.
6. Χθες έριξε δυνατή βροχή και σήμερα έχει υγρασία και κρύο.
7. παιδιά δεν αντέχουν την ζέστη και ιδρώνουν
8. Σε θυμάμαι με νοσταλγία και όμορφα συναισθήματα.
9. Όπου ακούς κεράσια, κράτα και μικρό καλάθι.
10. Είμαι χαρούμενη και νιώθω αγάπη για τους συμμαθητές μου.
11. Από τον θόρυβο δεν μπορούσα να κοιμηθώ για ώρες.
12. Τρώω φαγητό αφού κάνω γυμναστική και νιώθω κουρασμένη.

5. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τα κενά του παρακάτω κειμένου με το επίθετο πολύ στον κατάλληλο τύπο:

Αφηγητής: Χρόνια βάσταξε ο φοβερός πόλεμος ης Τροίας. Γνώρισα ήρωες, που είχαν
 χαρίσματα. Μα τις τόσο χάρες του έξυπνου Οδυσσέα κανένας δεν τις είχε. Κι
 εσύ Τηλέμαχε, φαίνεσαι άξιος γιος του. Μα μη σε παρασέρνει ο καιρός και χάσεις το θάρρος σου.
 Πρέπει να έχεις θάρρος και υπομονή. Ο Οδυσσέας θα γυρίσει στην Ιθάκη, πιο
 σοφός από πριν. Θα έχει γνωρίσει ανθρώπους και χωρών τις συνήθειες. Θα έχει
 αποκτήσει μεγάλη πείρα πραγμάτων.

6. (Ομαδική εργασία) Αντικατέστησε τις λέξεις που είναι στην παρένθεση μ' ένα σύνθετο επίθετο με πρώτο συνθετικό τη λέξη «πολύ».

(συχνάζεται πολύ) Το μέρος αυτό είναι
 Κάναμε μια εκδρομή (που κράτησε πολλές μέρες)
 Το πρόβλημα αυτό (έχει πολλή πλοκή) είναι
 Έζησε ζωή (που είχε πολλή ταραχή)
 Η δίκη αυτή (έκανε πολύ κρότο) ήταν
 Ήταν άνθρωπος (με πολλές ασχολίες)
 Όλοι του εύχονταν να είναι (τα χρόνια του πολλά)
 Ήταν μια ωραία (με πολλές φωνές)

7. (Ατομική εργασία) Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις με το επίθετο της παρένθεσης, βάζοντάς το στον συγκριτικό ή υπερθετικό βαθμό στο κατάλληλο γένος.

Η Μαρία είναι (ψηλός) από την Ελένη.
 Ο κορμός αυτού του δέντρου είναι (παχύς) από τους υπόλοιπους στο δάσος.
 Αυτή η διαδρομή για το χωριό είναι πάρα (γραφικός).
 Η τάξη μας έχει τους (έξυπνος) μαθητές.
 Αυτό το κόσμημα είναι το (ακριβό) από όλα στη συλλογή.
 Ο ταχυδακτυλουργός είναι (ταχύς) στις κινήσεις του.
 Πήρα ένα ζευγάρι (κομψός) παπούτσια.
 Το κάστρο στην κορυφή του λόφου είναι το (ωραίο) αξιοθέατο της περιοχής.
 Το λιοντάρι είναι (δυνατός) από την ύαινα.
 Ο σεισμός της Τετάρτης ήταν (ισχυρός) από τον χθεσινό.

1. (Ομαδική εργασία) Συμπληρώστε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις, προσθέτοντας τους κατάλληλους συνδέσμους, ώστε να σχηματιστεί το είδος της δευτερεύουσας πρότασης που αναφέρεται στην παρένθεση.

Οι επιστήμονες εξηγούν η αύξηση της θερμοκρασίας επηρεάζει τα οικοσυστήματα.
(ειδική πρόταση)

Οι ειδικοί αναρωτιούνται οι νέες τεχνολογίες θα μπορέσουν να μειώσουν τη ρύπανση.
(πλάγια ερωτηματική πρόταση)

Οι περιβαλλοντολόγοι ελπίζουν βρουν νέους τρόπους για την προστασία των δασών.
(βουλητική πρόταση)

Υπάρχει ανησυχία οι φυσικοί πόροι εξαντληθούν λόγω της υπερκατανάλωσης.
(ενδοιαστική πρόταση)

Η επιστήμη απέδειξε η φύση ακολουθεί συγκεκριμένους νόμους. (ειδική πρόταση)

2. (Ομαδική εργασία, διαφοροποιημένη, αυξημένης δυσκολίας). Βρείτε και κατατάξτε τις παρακάτω λέξεις στις κατηγορίες: παράγωγες, ριζικές και σύνθετες.. Στη συνέχεια, γράψτε γιατί κάθε λέξη ανήκει στην κατηγορία που επιλέξατε.

1. ταχυδρόμος		1.
2. Γη	• Παράγωγες	2.
3. γραπτός		3.
4. πεζοδρόμιο		4.
5. παιδαγωγός	• Ριζικές	5.
6. φως		6.
7. ατομικός	• Σύνθετες	7.
8. ημερολόγιο		8.
9. ελπίδα		9.

Η ιστορία της Joanna: Δεν είμαι χάκερ!

Η Joanna είναι ειδική σε ζητήματα ασφάλειας, αλλά δεν εργάζεται για την αστυνομία ή κάποια εταιρεία ασφάλειας. Είναι ειδική σε ζητήματα ασφάλειας πληροφοριακών συστημάτων. Κάποτε, παραβίαζε συστήματα υπολογιστών και έδειχνε σε ανθρώπους που υπήρχαν κενά όπου κάποιος θα μπορούσε να παρεισφρήσει. Πλέον, η Joanna Rutkowska από την Πολωνία πιστεύει ότι είναι καλύτερα να δημιουργεί συστήματα που κανείς δεν μπορεί να παραβιάσει.

Λάτρευε τα μαθηματικά από την πρώτη δημοτικού. Ήταν τόσο απλά και λογικά για αυτήν και της μάθαιναν κριτική σκέψη. Όταν ήταν 11 ετών, έφτασε στο σπίτι ο πρώτος υπολογιστής της. Καταλάμβανε ολόκληρο το γραφείο και είχε μια ασπρόμαυρη οθόνη. Τη γοήτευσε. Προσπαθούσε να καταλάβει πώς λειτουργεί. Δυστυχώς, δεν μπορούσε να παίξει παιχνίδια σε αυτόν. Έτσι, άρχισε να μαθαίνει για τη συγγραφή προγραμμάτων, μόνη της, από βιβλία για ενήλικους. Παρόλο που τότε δεν πίστευε ότι απευθύνονταν μόνο σε ενήλικους. Η Joanna αφηγείται: «Τα διάβασα και έκανα σχέδια για το τι θα μπορούσα να συγγράψω όταν θα είχα πρόσβαση στον υπολογιστή, γιατί οι γονείς μου είπαν ότι δεν μπορούσα να τον χρησιμοποιώ σε καθημερινή βάση» Ήταν όλος ο κόσμος της.

Αν αναζητήσεις τη Joanna στο διαδίκτυο, θα εμφανιστεί γρήγορα ο όρος «χάκερ».

Έτσι ονομάζεται ένα άτομο που επιτίθεται σε συστήματα ασφάλειας των υπολογιστών. Ορισμένες φορές το κάνουν για να προειδοποιήσουν τους άλλους και να τους πουν «Ε, πρόσεχε, αυτό δεν είναι ασφαλές. Κάτι πρέπει να επιδιορθωθεί!» Ορισμένες φορές το κάνουν για να κρύψουν μυστικά δεδομένα, να μεταδώσουν έναν ύπουλο ιό ή να προκαλέσουν χάος.

Η Joanna δεν θεωρεί τον εαυτό της χάκερ. Είχε όνειρα και στόχους. Μια δουλειά σε μια μεγάλη εταιρεία, οικογένεια και ένα καλύτερο μέλλον. Ωστόσο, παραδέχεται ότι η επιστήμη υπολογιστών την απορροφά πολύ. Της επιτρέπει να δημιουργεί γρήγορα νέα πράγματα.

Η ίδια λέει σχετικά με αυτό:

«Συγγράφω ένα μέρος ενός προγράμματος, πατάω εκκίνηση και λειτουργεί. Αλλά έπειτα σκέφτομαι ότι θα μπορούσα να προσθέσω κάτι ακόμα, για αυτό προσθέτω γρήγορα μερικές γραμμές. Και αυτό είναι υπέροχο. Θα προσθέσω ακόμα ένα πράγμα. Ωχ όχι, τώρα δεν λειτουργεί! Τι παράξενο! Πρέπει να το ελέγξω. Τρεις ώρες αργότερα, λειτουργεί και πάλι! Ίσως μπορώ να προσθέσω κάτι ακόμα; Μπορείς να συνεχίζεις για ώρες. Είναι εθιστικό και επικίνδυνο: σε απορροφά και έπειτα εύκολα χάνεις τις χαρές της καθημερινής ζωής.»

**Διασκευή από τη συγγραφική ομάδα,
βασισμένη στο διδακτικό υλικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Ένας οδηγός για τον διαδικτυακό κόσμο των θαυμάτων για έξυπνα παιδιά, σ. 30–31**

**Εδώ μπορείτε να βρείτε τον σύνδεσμο
του διδακτικού αυτού υλικού και το πλήρες κείμενο.**

Στόχος:

Οι μαθητές/-τριες θα κατανοήσουν τη διαφορά μεταξύ καλής και κακής (ηθικής και ανήθικης) χρήσης της τεχνολογίας, και θα συζητήσουν πώς η γνώση μπορεί να αξιοποιηθεί για καλό σκοπό.

Βήματα υλοποίησης και δραστηριότητες:

1° βήμα: Με την ομάδα σας, συζητήστε

Φανταστείτε ότι είστε προγραμματιστές, όπως η Joanna!

- Σκεφτείτε μια εφαρμογή ή ένα πρόγραμμα που θα μπορούσε να βοηθήσει τους ανθρώπους.
- Γράψτε μια περιγραφή της εφαρμογής σας, εξηγώντας:
 - Ποιο πρόβλημα λύνει;
 - Πώς λειτουργεί;
 - Ποιοι θα τη χρησιμοποιούν;

2° βήμα: Δημιουργήστε ένα σκίτσο ή παρουσίαση

- Σχεδιάστε σε χαρτί ή ψηφιακά πώς θα έμοιαζε η εφαρμογή σας.
- Προετοιμάστε μια μικρή παρουσίαση (προφορική ή γραπτή) για να την εξηγήσετε στους/στις συμμαθητές/-τριες σας.

3° βήμα: Παρουσίαση των εφαρμογών των ομάδων και συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης:

- Παρουσίαση των εφαρμογών των ομάδων.
- Ανάδειξη των θεμάτων ηθικής για τη χρήση της τεχνολογίας σε κάθε εφαρμογή (π.χ. αν χρησιμοποιείται για καλό σκοπό και όχι για κακό).
- Πώς προστατεύονται οι προσωπικές μας πληροφορίες όταν χρησιμοποιούμε αυτές τις εφαρμογές;

Τι είναι η ιδιότητα του ψηφιακού πολίτη και γιατί είναι σημαντική;

Οι ψηφιακοί πολίτες...

- Διαθέτουν τις δεξιότητες, τα χαρακτηριστικά και τις συμπεριφορές που απαιτούνται για να συμμετέχουν με ασφάλεια, αποτελεσματικότητα, κριτικό πνεύμα και υπευθυνότητα στον διαδικτυακό κόσμο.
- Είναι σε θέση να αξιοποιούν τα οφέλη και τις ευκαιρίες του διαδικτυακού κόσμου, καλλιεργώντας παράλληλα αντίσταση στη ζημία.
- Χρησιμοποιούν τις ψηφιακές τεχνολογίες για να υποστηρίξουν την ενεργό τους συμμετοχή ως πολίτες και την κοινωνική τους ένταξη, τη συνεργασία με τους άλλους και τη δημιουργικότητά τους για την επίτευξη προσωπικών, κοινωνικών ή εμπορικών στόχων.
- Έχουν επίγνωση των βασικών αξιών που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και του τρόπου με τον οποίο οι αξίες αυτές είναι παρόμοιες εντός και εκτός του διαδικτύου (ελευθερία γνώμης και έκφρασης, δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, συμμετοχή, αξιοπρέπεια κ.λπ.).

Η ιδιότητα του ψηφιακού πολίτη είναι ένα σύνολο δεξιοτήτων που διδάσκονται. Στην ψηφιακή κοινωνία, όπως στη «μη δικτυακή» κοινωνία, υπάρχουν ορισμένες βασικές έννοιες, εργαλεία και ικανότητες που οι μαθητές/-τριες σας πρέπει να γνωρίζουν για να προωθήσουν τη μάθησή τους.

Οι μαθητές/-τριες πρέπει επίσης να αποκτήσουν πρόσβαση στα εργαλεία που θα χρειαστούν για να αναπτύξουν τις ικανότητές τους στον ψηφιακό γραμματισμό. Εσείς διαδραματίζετε σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή. Το να διαθέτει κανείς ψηφιακό γραμματισμό σημαίνει να γνωρίζει πώς να χρησιμοποιεί τις ψηφιακές τεχνολογίες με σκοπό την πρόσβαση, τη διαχείριση, την κατανόηση, την ενσωμάτωση, την επικοινωνία, την αξιολόγηση, τη δημιουργία και τη διάδοση πληροφοριών με ασφαλείς και κατάλληλους τρόπους. Επίσης, ο ψηφιακός γραμματισμός μπορεί να βοηθήσει τους/τις μαθητές/-τριες να συμμετέχουν ενεργά, να μαθαίνουν, να αναπτύσσουν ικανοποιητικές σταδιοδρομίες και να αλληλεπιδρούν ουσιαστικά στη σημερινή κοινωνία. Ως εκ τούτου, ο ψηφιακός γραμματισμός αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη ενεργού και ισχυρής ψηφιακής ιδιότητας του πολίτη.

Όπως ίσως έχετε παρατηρήσει, οι μαθητές/-τριες διαθέτουν ήδη ψηφιακό γραμματισμό σε διαφορετικό βαθμό ο καθένας. Για παράδειγμα, ορισμένοι μπορεί να δυσκολεύονται να διαβάσουν και να γράψουν, αλλά είναι εξαιρετικά ικανοί στην κατανάλωση και παραγωγή ψηφιακού περιεχομένου, όπως η αποστολή φωνητικών σημειωμάτων ή η λήψη φωτογραφιών. Άλλοι μπορεί να δυσκολεύονται όσον αφορά την πρόσβαση ή τη χρήση των τεχνολογιών, οπότε τους είναι λιγότερο εύκολη η επαφή και η επικοινωνία κατά τη διδασκαλία εξ αποστάσεως.

Μαθησιακοί στόχοι για τον ψηφιακό γραμματισμό

Οι στόχοι βασίζονται σε θεσμοθετημένα πλαίσια όπως το ευρωπαϊκό πλαίσιο ψηφιακών ικανοτήτων (DigComp 2.24) και το πρόγραμμα Finnish New Literacies learning outcomes (Νέα φινλανδικά μαθησιακά αποτελέσματα γραμματισμού):

Στο δημοτικό σχολείο, ο μαθητής/η μαθήτρια...

- Μπορεί να αναζητά ανεξάρτητα πληροφορίες για θέματα και φαινόμενα που τον ενδιαφέρουν.

- Μπορεί, με καθοδήγηση, να αξιολογεί την αξιοπιστία και τη χρησιμότητα των πληροφοριών.

- Γνωρίζει ότι τα διαδικτυακά περιβάλλοντα περιέχουν κάθε είδους πληροφορίες και περιεχόμενο, μεταξύ άλλων εσφαλμένη πληροφόρηση και παραπληροφόρηση.

- Κατανοεί τη διαφορά μεταξύ παραπληροφόρησης, εσφαλμένης πληροφόρησης και κακόβουλης πληροφόρησης.

- Γνωρίζει τις βασικές αρχές που αφορούν την προστασία της ιδιωτικής ζωής.

- Γνωρίζει τι είδους μέθοδοι προστασίας της ιδιωτικής ζωής υπάρχουν στα περιβάλλοντα των μέσων επικοινωνίας.

- Προβληματίζεται όσον αφορά το περιεχόμενο των μέσων επικοινωνίας που καταναλώνει και τις υπηρεσίες που χρησιμοποιεί από την άποψη των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

- Μπορεί να αναζητά στα μέσα επικοινωνίας περιεχόμενο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ελεύθερα και με άδεια.

- Μπορεί να περιγράψει τις συνήθειες που έχει όσον αφορά τη χρήση των μέσων επικοινωνίας και να προβληματιστεί όσον αφορά τη σημασία που έχουν τα μέσα επικοινωνίας στη ζωή του.

- Μπορεί να χρησιμοποιεί ψηφιακά εργαλεία με κατάλληλο και ασφαλή τρόπο για τη δημιουργία αποτελεσμάτων που απευθύνονται σε συγκεκριμένο κοινό.

- Γνωρίζει πώς να δημιουργεί και να κοινοποιεί περιεχόμενο στα μέσα επικοινωνίας.

- Γνωρίζει πώς να συμμετέχει σε διαδικτυακές δραστηριότητες με σεβασμό και πώς να αποκτά πρόσβαση σε ακριβείς πληροφορίες.

Πηγή: Διδακτικό υλικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης και την προώθηση του ψηφιακού γραμματισμού.

Ο κόσμος του διαδικτύου

Όταν μιλάς με ανθρώπους στον πραγματικό κόσμο, ακολουθείς κανόνες. Το ίδιο ισχύει και για το διαδίκτυο!

(Ομαδική εργασία αυξημένης δυσκολίας) Φτιάχνουμε τους δικούς μας κανόνες για τη χρήση του διαδικτύου.

Παρακάτω παρουσιάζονται διάφορες καταστάσεις που μπορεί να συμβούν όταν χρησιμοποιούμε το διαδίκτυο. Συζητήστε και καταγράψτε πώς θα αντιδρούσατε στις καταστάσεις αυτές. Έπειτα, δημιουργήστε τους δικούς σας κανόνες: «Πώς θέλουμε να χρησιμοποιούμε το διαδίκτυο;»

ΣΚΕΨΟΥ ΠΩΣ ΘΑ ΑΝΤΙΔΡΟΥΣΕΣ ΣΕ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.
Αν έχεις αμφιβολίες, ζήτη τη βοήθεια ενός ενήλικα. Γράψε τις απαντήσεις δίπλα από τις ερωτήσεις, ώστε να διαμορφώσουν μια βάση βοηθητικών κανόνων.

1.

Κάποιος από την τάξη σου δημοσίευσε ένα βίντεο όπου χορεύει τη νέα χορογραφία με την ομάδα χορού. Τι πρέπει να θυμάσαι όταν θα γράψεις ένα σχόλιο;

2.

Κάποιος έγραψε άσχημα πράγματα σε ένα σχόλιο στο βίντεο του φίλου σου στο YouTube. Πώς θα τον κάνεις να νιώσει καλύτερα;

3.

Θέλεις να δημοσιεύσεις μια φωτογραφία εσένα και του αδελφού σου ενώ φτιάχνετε ένα κέικ στο σπίτι. Πρέπει να σιγουρευτείς ότι ο αδελφός σου συμφωνεί με αυτό;

Βάσει του ν. 3966/2011, τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α΄).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright) ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

